…ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫН

46-дахи жэлээ гарана

…БУРЯАД ҮНЭН

…-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 283 (11882)
1968 оной декабриин 3, вторник
Сэн 2 мүнгэн

«ЗОНД-6» СТАНЦИ ҺАРА БА ГАЗАРАЙ ЗУРАГ БУУЛГАБА

«Зонд-6» гэжэ советскэ автоматическа станциин научна шэнжэлэлгын программын ёһоор, Һарын зураг абалга харагалагдаһан юм гэжэ «Замбуулиние шэнжэлхэ советскэ программын ээлжээтэ шата» гэһэн ТАСС-ай статья соо мэдээсэгдэһэн байгаа. Ниидэлгын үедэ аэрофотоаппарадаар хоёр дахин зураг абтаһан.

Түрүүшын зураг абахадаа, Һарын гэрэлтүүлэгдэһэн бүхы талын зураг буулгагдажа, фотометрическэ шэнжыень хэмжэхэ, тэрэшэлэн Һара дээрэхи дайдын хэмжээе ба түхэлыень тодорхойлхо гэһэн зорилго табигдаһан бэлэй.

Наран ба одо мүшэнүүдээр зүг шэглэлээ олоһоонойнгоо һүүлээр, «Зонд-6» станциин аэрофотоаппарат Һарын гол тээшэ, тэрэнэй Газарһаа харагдадаг ба харагдадаггүй хубинуудай хоорондохи дайда тээшэ, шэглүүлэгдэһэн байгаа.

Хоёрдохёо зураг абахадаа, ехэ хэмжээтэйгээр Һарын харагдадаггүй хубиие буулгаха гэгдэһэн юм. Тиихэдээ зураг дээрэ Һараһаа гадна, Газар харагдаха ёһотой байгаа.

Түрүүшын зураг буулгахадаа, 11 мянган километр зайһаа Һара буулгагдаа. Энэ зураг дээрэ 10 ба 170 градус баруун долготагай меридиануудай хоорондохи талань гэхэ гү, али Һарын ара талын зүүн хажуунь ба Һарын харагдажа байһан баруун хажуунь зураг дээрэ ороһон байна. Зурагай зүүн-хойто хубида «Бурь-1» гэжэ далай харагдана. Тэрээн дээрэ Аристарх-2, Кеплер-3 гэжэ кратернууд. Һарын зүүн хилэдэ Коперник-4 гэжэ кратер һайнаар харагдана. Бурь-1 гэжэ далайн баруун-урда хубида хадын эгээн ехэ хүндынүүдэй нэгэн—Гримальди-5 харагдана. Тэрэнэй баруун хойто зүгтэ Риччи-6 гэжэ хүнды. Һарын зүүн урдахи зүгтэ—Море Влажности-7, тэрээнһээ баруулжаа Бюрги-8 кратер, зурагай зүүн талада—Море Восточное-9, тэрэниие зүүн-хойноһоонь ба зүүн тээһээнь хүреэлһэн Море Весны-10, Море Осени-11, мүн Рук-12, Кордильер-13 гэдэг хаданууд харагдана.

Зурагай тэг дунда нэгэ точко яларна—энэ хадаа кратер Бюффон—14. Һарын баруун хилэ дээрэ—кратер Кондратюк—16, тэрэнһээ зүүн урагшаа—кратер Кибальчич—17 харагдана. Эдээнһээ зүүлжээ СССР-тэ түрүүшынхеэ ракетнэ техникые шудалһан түрүүшын организацинуудай нэрээр нэрлэгдэһэн ГИРД ба РНИИ гэдэг багахан кратернууд.

Хоёрдохи зураг дээрэ Һарын захань 3,3 мянган километр дүтэһөө харагдана, тиихэдэ Газар 388 мянган километр зайһаа харагдана. Энэ зураг дээрэ баруун долготагай 90 ба 130 градусуудтай меридиануудай хоорондохи Һарын ара талань харагдана. Эндэ кратер Штернберг — 3, тэрэнэй баруун тээ кратер Лоренц—4, баруун урда тээнь—кратер Ланжевен—5 харагдана. Һарын зүүн захаһаа манай Газар харагдана. Зураг абаха үедэ үдэр ба һүни хоёрой хоорондохи хилэнь зүүн долготагай 45 градусай меридианаар оршоһон байгаа. Манай Газарай ехэнхи талань үүлэнүүдээр хушагдаатай, харин зүүн урда зүгтэ Австралиин баруун эрье харагдана.

Гурбадахи зураг дээрэ аха дүүнэр Вавиловтанай—1 гэжэ хоёр кратерые тойроһон Һарын талмай харагдана. Энэ кратерай үргэниинь зуун километр шахуу. Зурагай дээдэ хубида кратер Ловелл-2 харуулагдана. Эндэ мүн бусад олон кратернууд болон жалга жааманууд бии. Тэдэнэй үргэниинь 200 метр ба үшөөшье бага.

Замбуулинай ниидэлгэһээ автоматическа станциие һөөргэнь бусаажа Газар дээрэ буулгаха зорилгые советскэ наука болон техникын амжалтатайгаар шиидхэһэнэй ашаар мэдээсэлнүүдые абаха, хадагалха эгээл һайн онол дүрэ—фотографи хүсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ арга олгогдобо. Фотографи болбол фототелевизорээр зураг абалгаһаа бүри олон зүйлнүүдые харуулдаг байһаниинь ойлгосотой.

«Зонд» гэжэ автоматическа станцинуудһаа зураг абалга самоледууд дээрэһээ зураг абалгаһаа тиимэшье ехэ ондоо бэшэ юм. Зураг абалга автоматическа аргаар хэгдэнэ. Гэбэшье автоматическа станци дээрэһээ зураг абалга самолёт дээрэхиһээ һайн юм. Эндэ шэнэ юумэн гэхэдэ, замбуулинай дайдада фотоаппарат шэгнүүргүй байлгын эрхэ байдалда хүдэлхэ гээшэ.

«Зонд-6» гэжэ станциин ниидэлгын үедэ абтаһан Һарын зурагууд научна шэнжэлгын һайн материал үгөө.

(ТАСС).

Алдарта ойн хүндэлэлдэ

…ДУУ-…УЛНАЙ …ЭБХИ …ЭТЭЙ

…-Үдын локомотив-вагон …ын заводой комсомол-… И. Ленинэй түрэһөөр 100 …ые угтуулан урдаа ехэ …үүдые табиба. Һаяхан энэ … комсомолой эдэбхитэд …, ажал тухайгаа хөөрэл-… ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн … мүрысөөндэ эдэбхитэй-…лдаха, ажалаа бүтээсэ-… эхидхэхэ гэлсэбэ.

…й комсомолшууд алдарта …улан субботник, воскрес-…е үнгэргэжэ, Эхэ орондоо …ктровоз, 3 вагон бүтээжэ …, мүн дизельнүүд, комп-…үдые хэдэ хэдые заһаба-… шиидэбэ.

В. БОДРОВ.

ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

Модо тээһэн «МАЗ» автомашинанууд үндэр хадын хажуу ташалуурһаа аалиханаар хойно хойноһоо һубарилдана. Энэ хада Хаял гэжэ нэрэшэнхэй. Магад эгсэ хаялууραар элбэг хадань иимэ нэрэ үгтэһэншье байжа болоо.

Эндэ ажаллажа байһан Тээгдын модо бэлэдхэлэй пунктын Фёдор Никифорович Афанасьевай даадаг мастерска участогайхид даабаряа һара бүхэндэ үлүүлэн дүүргэжэ магтуулдаг болоһоор үнинэй. Эндэхи бага комплексно гурбан бригадын дундаһаа Григорий Иванович Гриппагай бригада түрүүлжэ ябанхай. Түс бригадада аха дүү Чернышевтон: хоёр хүбүүд, нэгэ басаган ажаллана. Тамара басаган модо гэшүүһэнһээ сэбэрлэдэг, өөрынгөө уялгые һайнаар дүүргэдэг. Александр—тракторист, Анатолий хүбүүн модо ябталалсана.

— Бэрхэл хүнүүд лаа. Иимэ зоноор ажал хэхэдэ бүгэсэлэй байдаг, ямаршье амжалта туйлажа боломоор,—гээд Чернышевтон тухай бригадир Григорий Иванович Гриннак тайлбарилна.

Иван Николаевич Чернигов, Василий Митрофанович Ковшин гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бага комплексно бригаданууд мүн лэ һайн дүнгүүдтэй. Эдэ бригаданүүдта өөһэдын түрүүшүүл баһа байха. Хэд бэ гэхэдэ, модо ябталдаг Пантелей Тороев, модо унагаадаг Сергей Леметин болон бусад. Эдэнэр бултадаа коммунис ажалай ударник гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Мүн баһа модо бэлэдхэлэй энэ пунктын Г. Н. Борисовай мастерска участогай коллектив һайн амжалта туйланхай гэжэ тэмдэглэмээр. Тээгдын голой модо бэлэдхэгшэд ажалаа зүбөөр эмхидхэһэнэйнгээ ашаар һара, квартал бүхэндэ шалгаран гарана гээшэ. Социалис мүрысөөнэй найман һарын дүнгөөр модо бэлэдхэлэй промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай областной комитедэй дамжуулгын Улаан тугта хүртөө һэн. Модо бэлэдхэхэ арба һарын даабариие 109,3 процент дүүргэбэ. Энэнь түрүү коллективэй эрхим амжалта болоно.

Тээгдын модо бэлэдхэлэй пунктын хүдэлмэришэд шэнги ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ, һайн дүнгүүдые туйладаг коллективүүд Хүрбын леспромхоздо олон. Хасуурта пунктын коллектив (начальнигынь М. Т. Хорошунов, партийна организациин секретарь Д. Т. Мартынов, цеховой комитедэй түрүүлэгшэ Сверкунов) модо бэлэдхэхэ арба һарынгаа даабари амжалтатайгаар бэелүүлээ.

Хүрбын леспромхозой бага комплексно бригадануудай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ 14,8 мянган кубометр модо бэлдэһэн Бага-Хүрбын пунктын нүхэр Тихоновэй. Тээгдын пунктын нүхэр Набережнын бригаданууд түрүүлжэ ябана.

Модо зөөдэг автомашинануудай жолоошодой дундаһаа В. Ф. Игумнов шалгарна. Тэрэ «Ой модоной хүндэтэ мастер» гэһэн нэрэ зэргэтэй. Арба һарын туршада 7,5 мянган кубометр модо зөөгөө. Мүн баһа түрүү нүхэрһөө дутуугүй ажалладаг жолоошод В. М. Пчелко (Бага-Хүрбэ), Г. Н. Лазарев (Тээгдэ) гэгшэд даабаряа хэлэ үлүүлэн дүүргэнэ.

Хүрбын леспромхозой Бага-Хүрбын, Красный Ярай, Хасуурта модо бэлэдхэлэй пунктнууд модо отолхо, зөөхэ хүдэлмэридэ түрүү технологи хэрэглэжэ байнхай. Бага-Хүрбын пунктын хүдэлмэришэн Борис Бурдуковский «Н-19» кранаар модо ашахадаа, нэгэ халаанда 190 кубометр хүрэтэр тэнэ. Борис мүнөө жэлдэ 35 мянган кубометр модо тэхэ түсэбтэй аад, үшөө октябрь һарада жэлэйнгээ даабари дүүргэһэн байна. Мүнөө ерэхэ жэлэй түсэбөөр ажаллана.

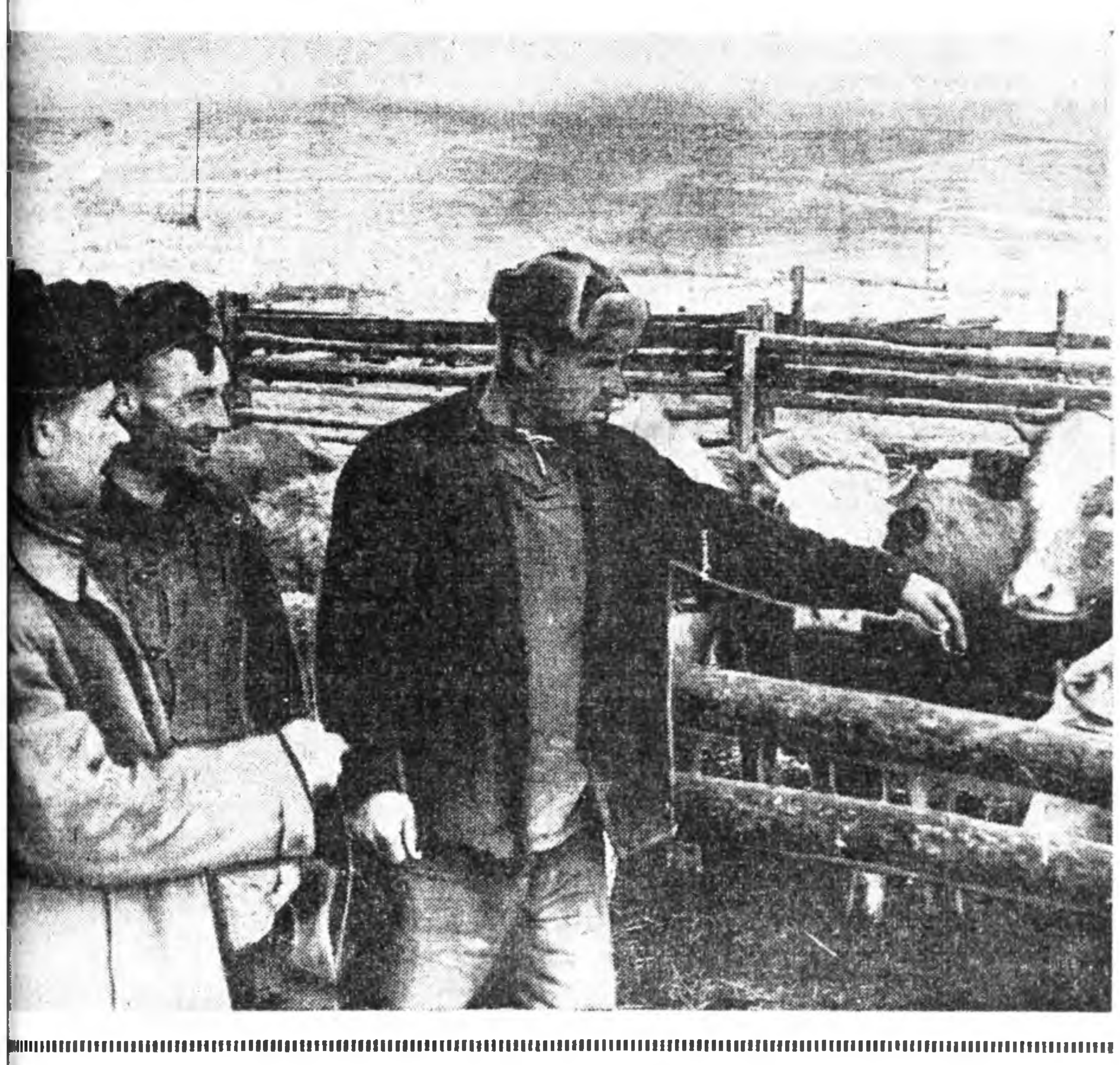
Леспромхозой модо бэлэдхэгшэд хабарай сагта харгын муу байһанһаа боложо, зарим тэды гээгдэлдэ ороһон болобошье, мүнөө гээгдэлээ усадхажа, эрхим һайнаар ажаллажа байнхай. Энэ коллектив гурбадхи кварталайнгаа, октябрь һарынгаа түсэбүүдые бүрэн дүүргэнэ бэелүүлээ.

Мүнөө жэлһээ эхилжэ Хүрбын леспромхозой зарим пунктнууд бэлэдхэһэн модоо сэхэ Онохойн комбинат шэрэжэ абаашадаг болохонь. Тиимэһээ автомашинын ябаха 60 километр харгы богонихон болзор соо зайһаа.

— Мүнөө жэлдэ абаһан уялганuудаа дүүргэхэ дүүрэн арга бололомжотойбди. Эхэ оронойнгоо 51 жэлэй ойн баярта модо бэлэдхэгшэд ... түсэбһөө гадуур 1000 кубометр модо эльгээхээр хараалнабди. Тиихын тула дүрбэдэхи кварталда шангахан лэ ажаллаха ёһотойбди,—гэжэ леспромхозой директор Е. Евсюкэв хөөрэнэ.

Б. ЛАЙДАПОВ.

Хоринн аймаг.

ХАРУУҺАЛГА, ЭДЕЭЛҮҮЛГЫН ХҮСЭН

Үбэлжэлгын үедэ шахан таргалуулжа байһан үхэрнүүдэй шэгнүүрые сүүдхэдээ 1000 граммаар нэмээе гэһэн Ярууныn совхозой үхэршэдэй үүсхэлые Улаан-Үдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой малшад һаншаан дэмжэһэн юм.

Мүнөө үбэлдөө гүрэндэ тушаагдаха 430 хашараг, бүруу октябрь соо эндэхи шахан таргалуулгын гүүртэдэ габигдаһан байна. Эдэ малые артелиин эрхим үхэршэд Кирилл Кушнарев, Петр Кондрашин, Иван Ковалев болон бусад харууһална. Эндэхи малшад үхэрнүүдээ зоотехническэ бүхы заабариин ёһоор эдеэлүүлдэг, уһалдаг. Оролдосотойгоор ажалладаг малшадай шахамалнууд үдэр ерэхэ бүри таргална. Үнгэрэгшэ һара соо үхэр бүхэнэйнь шэгнүүр сүүдхын 975 граммһаа 1190 грамм хүрэтэр нэмээ.

Декабриин хорёодоор бэлэдхэлэй пунктда тушаагдаха 150 эрэ хашарагууд сүүдхын килограмм килограммаар таргална.

— Гүрэндэ тушаатар эдэ хашарагууд сохом 3,5 центнер татадаг болохо,—гэжэ эндэхи малшад хөөрэлдэнэ.

Зураг дээрэ: (зүүн гарһаа) түс колхозой үхэршэд **К. Кушнарев, П. Кондрашин, И. Ковалев** гэгшэд ажал тухайгаа хөөрэлдэжэ байна.

А. КУШНАРЕВОЙ фото.

Мирный хото—Яхадай алмазай хизаарай түб. 1969 оной хабар энэ городой арбан жэлэй ой гүйсэхэнь. Үнгэрһэн жэлнүүдэй туршада шанаржуулгын фабрика, байрын шэнэ гэрнүүд, культурно-ажаһуудалай зургаануудай байшангууд олоор бодхоогдоо.

Ойрын жэлнүүдтэ Мирный хотодо шэнэ барилганууд хэгдэхээр хараалагдана. Илангаяа Ленинэй нэрэмжэтэ гудамжада олон дабхар гэрнүүд бодожо, магазин, һургуулинуудай сонхонуудта Ильичэй галнууд ялархань.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Мирный хотын Ленинэй нэрэмжэтэ гудамжада.

АПН-эй фото.

…ҮБЭЛ БОЛОШООД БАЙХАДА…

…урта болон Баян-Голой … янгинама хүйтэн тухай …йшье үлүү. Арбаад хо-…хада юунэй болохые мал-…йн тухайлна.

… совхозой хонишод Заха, … Түглэ, Нарин гэжэ нэ-…аар түрүүшынгээ жэл …гүй. Гэбэшье совхозой …рилэгшэдэй малшадайн-…йдал һайжаруулха гэжэ …үйһөө болоно, эндэхи хо-… үбэлжөөндэ ороһон сагһаа … зободог.

В. И. Ленинэй түрэһөөр …элэй ойн хүндэлэлдэ дэл-… социалис мүрысөөндэ орол-…шармайн ажаллажа байһан … отарынхид республикын-…ншодһоо гээгдэхэ ёһогүй. …э хонин бүриин 85 хурьга …улхэ түсэбтэйбди. Байра …айнгаа һайн һаа зуушье … һэм,—гэжэ ахалагша хо-… һама Табданова хөөрэнэ. …араа задагай зайдан бай-…тул абажа дадашаһан энэ … ажалдаа гомдоногүй. …ь «сусалшье» түлеэн үгы. …айнь байха гэрэй пеэшэн …агүй зандаа. 500 гаран хонидоо соолгоһоо хүнэгөөр уһалдагтааашье уйданагүй.

Дырма Бадмаевагай намар даажа абаһан энэ хабарай хурьгатай отара Түглэдэ үбэлжэжэ байна.

— 612-ынь үлөө, — гэжэ өөрынгөө отара тухай Бадмаева хөөрэнэ.

— Үлөө гээшэтнай юун бэ?

— Үөшэ хабшан хонин олон аад үхөө.

— Аргалха аргагүй байгаа юм гү?

—Туранхай хурьгад олон һэн. Хурьгадта гэжэ асараа болоһон орооһо таряанай зүйлэй орой хахадынь шорой байдаг. Комбикорм эрижэ ядаагшабди. Хонидтоо орооһоной һүүл эдюулхэ тэрэшэ дуталдана гэжэ хэлэхэнышье эшхэбтэр,—гэнэ нүхэр Бадмаева.

Хурьгадай үбэлжэжэ байһан хашаа соо орожо харахада, нюдэ «далтирмаар». Сарайнь хушалта соорхой, тэнгэри харагдана. Баруун хойто углуунь унахаяа байна. Шанга һалхинай болоо һаа гү, али ехэ саһанай ороо һаа сохом унажа, мал даража алха хэбэртэй. Эндэхи отделениин эрхилэгшэ С. Б. Цынгуевай юун гэхэй бодожо, ниитын малаа иимэ задагай байрада үбэлжүүлжэ байһыень совхозой парткомой секретарь нүхэр Жалсараевһаа асуухада болоно.

Наринда үбэлжэжэ байһан Александр Дондоковой эхэ хонидой отарада хүрэхэдөө, эндэхи хонишодтой уулзажа шадаагүйһээ болоно. Хонидойнь ямар һарада түрэжэ эхилхэ байһаниинь мэдэгдэгүй. Энэ задагай, хүйтэн байрада үбэл хурьга абажа шадахагүй гэжэ эртээнһээ хэлэхээр. Хониной баазын энэ жэл ойроо хүртөөгүйнь эли. Сонхо бүхэнэйнь можын забһараар нюдаргаа шэхэжэрхихээр. Углуу, хана бүхэнэйнь забһар тооложо барахын аргагүй. Гэр бүлөөрөө үбэлжэжэ байһан байрынь сонхо мүльһөөр хушагдашанхай, бэшэ хонишодойхидол дулаалагдаагүй хүйтэн хэбэртэй.

Эдэ бүгэдые харахада:

— Үдынхид! Үбэлэй янгинама хүйтэн таниие хүлеэхэгүйл. Малшадайнгаа, хонидойнгоо байра дулаалыт,—гэжэ хэлэхэ дуран хүрэнэ.

Г. МИХАЙЛОВ.

Хорин аймаг.

АРАДАЙ ХИНАЛТЫН ЭДЭБХИТЭДЭЙ СУГЛААН

…эдэр, декабриин 2-то Улаан-Үдэ хотодо рес-… арадайн хинагшадай, олониитын эдэбхитэ-… суглаан болобо. Арадай хиналтын районно коми-…й түрүүлэгшэнэр, предприяти, эмхи зургаа-… колхоз, совхозуудай арадай хинагшадай бү-…й түрүүлэгшэнэр, профсоюзай, комсомолой …дэй хүтэлбэрилэгшэд болон бусад эдэбхитэд … 500 хүн энэ суглаанда хабаадаба.

…нэй ба кооперативна зөөриин бүрин хүсэд …е олониитэрээ шалгаха харалгын дүнгүүд ба социалис эдлэл хэрэгсэлнүүдые химгадаха, арьбалхын түлөө тэмсэлые шангадхаха саашанхи зорилгонууд тухай» элидхэл республикын Арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Б. С. Семенов хээ.

Элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ 16 хүн хабаадаба.

Суглаанай зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаһан асуудалаар тодорхой тогтоол батлан абтаа.

Түгэсхэлдэнь арадай хиналтын түрүү эдэбхитэд Хүндэлэлэй грамотануудаар, дурасхаалта бэлэгүүдээр шагнагдаба.

СОВЕТ ЭРДЭМЭЙ СОЛОТО ХҮНҮҮД

СССР-эй Наукануудай академидэхи һунгалта—оронойнмнай ажабайдалда ехэ удха шанартай хэрэг. Гүрэнэй эрдэм ухаанай дээдэ шатын эмхи зургаанда шэнэ хүсэн нэмэжэ, эрдэмэй олон һалбаринуудай эрхим гүлөөлэгшэд ба социалис ороноо бэхижүүлхэ хэрэгтэ ажал ба бэлигээ зорюулһан хүнүүдые өөһэдынгөө зэргэдэ жагсааба.

СССР-эй Наукануудай академиин Москвада болођо дүүрээшэ хамтын суглаан дээрэ хэгдэһэн ээлжээгэ һунгалта хадаа манай орон дотор эрдэм наукын дэлисэ ехэтэйгээр хүгжэжэ байһые гэршэлээ. СССР-эй АН-ай академигүүдтэ 190 кандидат, АН-ай гэшүүн-корреспондентнүүдтэ 866 кандидат эрдэм наукын эмхи зургаануудаар, гүрэнэй ба ниитын эмхинүүдээр, дээдэ һургуулинууд болон предприятинуудаар, эрдэмтэдэй бүлэгүүдээр, түс түс хүнүүдээр дэбжүүлэгдэһэн байна.

Мүнөө 40 шэнэ академик, 80 гэшүүн-корреспондент академидэ һунгагдаба. Гэхэтэй хамга шэнээр һунгагдагшадай дунда ороной элдэб нютаг хизаарнуудай—Ленинград, Свердловск, Новосибирск, Тбилиси, Эрхүү, Челябинск, Горький, Красноярск, Симферополь, Днепропетровск, Якутск, Казань, Куйбышев, Баку, Фрунзе хотонуудай түлөөлэгшэдэй ороһониинь ехэ удхатай. Мүнөө академидэ һунгагдаһан олонхи эрдэмтэд һалбари бүриин эрдэм шэнжэлгын эмхи зургаануудта, вузууд ба промышленностьда ажаллана.

Академидэ болоһон һунгалтын дүн гаргахадаа, СССР-эй Наукануудай академиин президент академик М. В. Келдыш шэнээр һунгагдаһан академиин гэшүүдые хамтын суглаанай үмэнэһөө амаршалаад, манай Эхэ ороной аша туһада саашанхи научна ажал ябуулгадаа амжалта туйлахыень хүсэбэ. Манай эрдэмтэд В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе наукын шэнэ илалтануудаар, марксистско-ленинскэ теориин хүгжэлтэдэхи шэнэ амжалтануудаар угтаха бэлэдхэл хэжэ байна гэбэ.

Тоосоото һунгалтын партийна суглаанууд

ХҮТЭЛБЭРИИН ҺУЛА ДЭЭРЭҺЭЭ

Коммунистнуудай партийна ёһо журамаа алдажа, ажал хэрэгтэө харюусалгагүйгөөр хандажа байхада, партийна организацинууд тэдэндэ шанга эрилтэ табиха ёһотой байгаа. Теэд нимэ баримтануудые суглаан дээрэ шагнажа һууха коммунистнуудай һанаанда аягүй байнгүй лахаб! Анаагай совхозой нэгэдэхи отделениин коммунистнууд Б. Шойбонов, А. Гомбожапов ахалагша хонишод ябаад, мүнөө жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө оройдоол 40—50 хурьга зөөһэн байна. «Ажалдаа харюусалгагүйгөөр хандаа»—игэжэ суглаан дээрэ коммунистнууд хэлэхэшье ёһотой. Тэдэнэй хурьгадаа гарзада оруулһан, хонидоо һубайруулһан ушар нэгэ үдэрэй хэрэг бэшэ ха юм. Бүхэли жэлэй туршада муугаар ажаллаһанайнь хойшолон. Теэд партиин гэшүүдэй нэрэ хүндые зүүжэ ябаһан хүнүүдэй һөөхэлэө алдаад байхадань, энээнһээ урагша юу хаража байгааб? Партийна эхин организациин секретарь нүхэр Б. Базаров энэ хэрэгые мэдэжэ байгаад, яахадаа хэмжээ абаагүйб? Коммунистнуудай дунда ямаршье хүдэлмэри ябуулагдаагүй, тэдэнэй жэшээтэ һайнаар ажаллаха хэрэгтэнь туһалаагүй дээрэһээ нимэ ушарнууд үзэгдэнэ.

Үшөө нимэ баримтануудые хэлэнэбди. Урдань хүдөө ажахын мэргэжэлтэ байһан, совхозой гурбадахи отделениин коммунист нүхэр Даржаев МТФ-е даажа байгаад, өөрынгөө харюусалгата ажалые хүтэлжэ шадаагүй. Фермэ дээрэнь үнеэд муугаар харууһалагдаа, тоо бүридхэлынь һайжаруулагдаагүй. Энээн дээрэһээ нүхэр Даржаев ажалһаа сүлөөлэгдэһэн байна. Мүн энэ отделениин коммунист нүхэр Дамбаев һаалиин фермэдэ ажаллажа байгаад, архиин хатууда алмайржа, партиин гэшүүдэй нэрые бузарлаһан, һөөхэлэө алдаһан байха юм. Гадна коммунист нүхэр Нимаев энэ фермэдэ байгаад, бузар муухай ааша гаргажа, өөрынгөө гэр бүлые, үхибүүдые орхиһон байна.

Коммунист нүхэр Л. В. Серебренников совхозойнгоо хоёрдохи отделенидэ фермые даажа байһан аад, ямаршье шалтагаангүйгөөр ажалаа орхижорхёо. Тиигэд партийна эхин организацида болоһон тоосоото һунгалтын суглаан дээрэ шүүмжэлэгдэхэлээ, энэ хүмнай уур сухалаа гаргажа, суглаанһаа тэрьелжэ арилшаһан. Нимэ журамаа алдаһан коммунистые партийна шанга зэмэдэ хүртөөхэ, тэрэниие партиһаань гаргаха гэжэ зарим коммунистнуудай хэлсэдэг зүбтэй.

Мэнэ һаяхан совхозой партийна организациин тоосоото һунгалтын суглаан дээрэ коммунист нүхэр Д. Дандаров архи уудаг, ажалаа алдадаг гэжэ шүүмжэлэгдэхэлээ, үгэ хэлэжэ байһан хүнэй уһаһаа хэрүүл шууяа татажа, журамгүй ябадал гаргаһан байна. Партида таарахагүй ааша гаргажа байһанайнь түлөө совхозой коммунистнууд энэ нүхэрые партиһаань гаргаха гэһэн шиидхэбэри абаһан байгаа бшуу.

Сэхыень хэлэхэдэ, коммунистнуудай дунда партийна журмаа алдаха ушар партийна эхин организацинуудай ажалаа һулаар эмхидхэһэнһээ болоно. Зарим гэшүүдэй архи ужа гэхэ гү, али ажалай журам эбдэжэ байхада, саг соогоо хэмжээн абтанагүй. Коммунистнуудтай өөһэд өөһэдтэйнь хөөрэлдэхэ хүдэлмэри эмхидхэгдэдэггүй байна бшуу. Гадна отделенинүүдэй партийна суглаануудта уставай эрилтэ нарипшаар сахиха тухай асуудал нэгэтэшье табигдадаггүйнь гайхалтай. Тиихэдэ совхозой партийна комитет юугээ хэнэ гээшэб? Ажалай талые хаража, бюродо асуудал табихаһаа бэшэ, партийна эхин организацинуудай ажалые һулаар хүтэлбэрилнэ гээшэ. Энээндэ нэн түрүүн партбюрогой секретарь нүхэр Р. Ж. Шангинов зэмэтэй. Тоосоото һунгалтын суглаан дээрэ олон коммунистнууд үгэ хэлэхэлээ, совхозой партийна комитедэй гэшүүдэй уялгануудаа муугаар дүүргэһэниие тэмдэглэһэн байна. Ушар юуб гэхэдэ, совхозой бүхы коммунистнууд нэн түрүүн партийна эхин организацинуудтаа мэдэлтэй, партиин гэшүүн бүхэнэй нангин уялга, харюусалгань тэндэл түрүүн зүбшэгдэхэ, журам хазагайруулдаг хүнэй ябадал эхин организацинуудтаа харагдажа, зүб мүрынь олгогдохо байгаа.

Коммунистнуудай журамтай, найдабаритай байхадал тэрэнэй эмхи хүсэтэй байдаг. Тиимэһээл партийна хүдэлмэри ажахын хүгжэлтэдэ ехээр нүлөөлхэ, ажал хүдэлмэри зүбөөр эрхилэгдэхэ байна бшуу. Хэрбээ хаана, ямар эмхидэ партийна журам муу байнаб—тэндэ ажалайшье тала һулардаг гээшэ. Бодоод үзэел даа. Анаагай совхозой партийна комитет тоосоото үе соогоо эхин организацинуудаа һулаар хүтэлөө. Коммунистнуудай үүргэ харюусалгые дээшэлүүлхэ талаар биратай хүдэлмэри эмхидхэгдээгүй. Энээнһээ уламжалан ажахын шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ партийна организациин зүгһөө шанга хиналта хэгдээгүй ха юм.

Эгээл тиимэһээ тус совхозой ажахын олон һалбаринууд олзо доходгүйгөөр эрхилэгдэнэ. Илангаяа тарян ажахыда мүнгэ зооһонии ехэхэн гаргаша ушарна. Жэлэй эхинһээ хойшо мүнөө үе болотор, тухайлхада, тус ажахы 200 гара мянган түхэригэй гарзатай болоод байна. Мал ажалһаа абтаһан продукциин өөрын үнэ сэн гайхалтай ехэ. Жэшээлхэдэ, центнер һүн түсэбэй ёһоор 17 түхэриг 90 мүнгэтэ байха аад, 24 түхэригтэ болоһон. Центнер нооһон 380 түхэригөөр түсэблэгдэһэн аад, 560 түхэригтэ болоо. Энээнтэй хамта, ниитын мал муугаар харууһалагдажа, хэдэн зуугаадтараа гарзалһан байха юм.

Совхозой табиһан зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ коммунистнууд ехэ үүргэ дүүргэхэ уялгатай. Тиимэһээ шэнээр һунгагдаһан партийна комитет энэ жэлэй алдуу дутуунуудые хараадаа абажа, бодото тобшолол хэхэ зэргэтэй гэжэ һанагдана.

Р. ЦЫМПИЛОВ,
КПСС-эй Хоринин райкомой инструктор.

ХОНИШОНОЙ ХҮСЭЛ

Хүхэ тэнгэри Дархитын дабаанай оройгоор зэнхыжэ, үүрэй ханхинама хүйтэн жабар Соолготын нуурай захаар һубагтан унялартажа харагдана. Газаа талаараа абар-табар хуһатай шэнэһэн түглын ой модод хүйтэн сагаан жабарһаа саража, хонин дахала урбуулжа үмдэһэн юм шэнги, бурзан сагаан сэн бунгаар бүрхөөгдэшэнхэй.

Табяад оноор нуур тойрожо хүдүү агнажа ябахадаа орожо дулаасадаг, урда ханадаа гансахан нюдэн мүлһэн сонхотой набтархан тэрэ хара гэрэй һуурида мүнөө шиферээр хушагданхай ута сагаан гэр харагдана. Зүнай сагта орой дээрээ үрмэдэһэ ургашадаг тэрэ мухар гэрэй хойно, һубай үхэрэй үбэлжэдэг налшагар сарайншье оронд баһал урда ханадаа олон сонхотой хониной шэнэ байра баригдашанхай. Игэжэ Хулһата гэжэ газарые мүнөө сагай малшадай шэнэ байдалай шэнжээр шэмэглэнэ.

Улхасаа нютаг соогоо эртэпэ гэжэ суутай Доржи Бадалсуевич үни хада бодонхой, хуһамаг хорёо соогуураа ябажа байба. Теэдшье эгээл энэ үедэ хонишон хүнэй үдэ нара гаратар унтажа хэбтэхэ саг бэшэ. Хурьгадай «адхаржа» эхилхэ саг болотор һара тухай болзор үлэбэ. Хонидой хээли үдэр ерэхэ бүри ехэ боложо, ара үбэртэнь гарахала һанана. Нимэ хонидые хэзээ хэзээнэйхиһээл һаа нарин нягтаар харууһалха хэрэгтэй.

Хашаа хорёогой үүлэндэ хашалдуулжа огто болохогүй. Һайн бэлшээри бэдэржэ холуур ябуулхашье гэхын аргагүй. Һайхан үбһөөрөө халуулаад, булэг булэгөөрнь таһалжа уһалһанайнгаа удаа, дүтын тарялан дээрэ гаргана. Теэдшье мүнөө үдэрнай аргагүй богони. Доржиин һамган Цырен-Дулмын үбгэнэйнгөө хонидоо туужа гараһанай һүүлээр хашаа хорёо соохи хоргооһо этээд, малайнгаа үдэшэ эдихэ таряа талханайнь зүйл тэбшэнүүд соо хэжэ үрдеэдүйдэнь улаан нэран Шалын дабаанай оройн шэнэһэн тужада хүрэжэ ерэдэг болонхой.

Хүри улаан болошоһон нюураа энэ хүйтэн жабарта долёолгобошье, альгаараа хүлшүүлээд абаха сүлөөгүй, энэ зундаа өөрынгөө соможо абаһан хүхэ үбһэ асалжа, хонидтоо үгэжэ ябахадаа нүхэр Будаев юун тухай бодоно хаб? Али эрхим тракторист суутай ябатараа хонишон болоод, зунай халуун, үбэлэй хүйтэн гэнгүй хонидоол садхаахын хойноһоо оролдон ябадагаа һанана гү. Магад «мал хараһан ама тоһодохо» гэжэ оролдосо ехээр гаргажа, шэнэ ажалдаа амжалта түйладаг болоһонойнгоо түлөө урзанда СССР-эй Верховно Советэй Указаар «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордендо хүртэһэндөө баясахатаяа хамта, эхэ эсэгынгээ баяд, ноёдой мал наһаараа адуулаад, һайнда хүртэнгүй наһа бараһые ойндоо оруулжа ябаһаншье байхадаа болоо.

Хоёр ондоо хуһамаг соо үбһэ эдижэ байһан хонидой дундаһаа Доржи Бадалсуевич Будаев шэрбэгэр хара һахалайнгаа үзүүрэй сэн альгаараа хайлуулһаар мандада дүтэлжэ ерээд, мэндэшэлэлсэһэнэйнтээ удаа хөөрэнэ:

— Нёдондо гэнэдэжэ, энэ жэл олон хонидоо һубайруулааб. Тэрэ алдуугаа дабтахагүйн тула һубай хонидоо октябрь соо илгажа, хаад һара соо хуса табяа һэм. Намар үрэжүүлэгдэһэн эдэ хорёод хонин орооһо таряа эдижэ һуранаод, сагайнгаа болоходо хуһамаг соогоо ороод лэ байдаг. Тиихэдэнь һанзаень тэгшэлжэ, нэгэ юумэ тэбшэ руунь хэжэ үгэдэгби,—гэжэ хөөрэһөөр Будаев манипе дахуулан, гэртээ ороно.

Доржи Бадалсуевич үнэхөөрөөшье нёдондо гэнэдээ һэн. Тэрэ хабар отделениин эхэ хонидые нооһонойнь шанараар илгаха үедэ март соо түрэһэн 30 эхэ хонин Будаевай отарада үгтэһэн байгаа. Тэдэнь искусственна аргаар үрэжүүлгын хаһа болотор үүсэд таргалжа үрдеэгүй аад, хахадынь һубайршоо. Тиигэжэ байгша ондо Будаевай отарынхид 100 эхэ хонин бүриһөө 96 хурьга абажа, нэгыешье гарзада оруулангүй түлжүүлээ. Харин хонин бүриһөө 3,5 килограмм нооһо хайшалжа, «сагаан алта» абалгаар хоёрдохи отделени соогоо [...] лээ.

Эдеэнэй дээжэ — [...] барижа һуухадаа, мүнөө [...] хонишон тухай хөөрэлдэбэ[...]

— Октябрь соо болоһон [...] публикын хонишодой зүб[...] би хабаадалсаһан байнаб[...] хонишодые һургаха, [...] бэлдэхэ шухала гэжэ тэр[...] лөөн дээрэ тон зүб тэмд[...] һэн. Юуб гэхэдэ, мүнөө с[...] нишон мал харууһалхые [...] һээ гадна, хонидой үүлт[...] һоной шанар дээшэлүүлх[...] мическа асуудал гэхэ [...] бүгэдыень мэдэхэ ёһотой[...] шье мүнөө үеын залуушу[...] гэдэ 8—10 класс дүүр[...] Тэдэндэ хонин ажалай ар[...] шэл зоотехническэ эрилты[...] заахадашье бэлэн гэжэ [...] —гээд, Доржи Бадалсуеви[...] нэ.

КПСС-эй гэшүүн нүх[...] даев амяа хараад, урдах[...] лаал хээд ябадаггүй. [...] гайнгаа арадай хиналты[...] гэшүүн һэн тулада, аж[...] ушардаг дутуу дунд[...] усадхахын хойноһоо ор[...] гадна, түрэл партиингаа [...] хэбэринүүдые отделении[...] шодто ойлгуулан хөөрэж[...] заншалтай.

— КПСС-эй октябриин [...] мэй шиидхэбэринүүдые [...] тайгаар дүүргэхын тула [...] мар болоһон республикы[...] шодой зүблөөн дээрэ бат[...] таһан социалис уялга [...] бэелүүлэгдэхэ ёһотой гэж[...] хонишодтоо хэлэгшэб,—гэж[...] жи Бадалсуевич хөөрэнэ.

«1969 ондо манай от[...] харууһалжа байһан 500 [...] нинһоо 500 хурьга абаж[...] зада оруулангүй түлжүүл[...] нин бүриһөө 3,8 килогра[...] һо абаха уялгатай»—гэж[...] һан дээрэ уран гараар б[...] бишыханшье һаа, эли тод[...] энэ хонишоной гэрэйнь [...] хадаатай.

Хонишодой өөһэдынь [...] гэ, дарагар бэлэдхэлтэй [...] хорёонь, малайнь табиу[...] ниие харахада, энэ зориж[...] һатынхид сохом дүүргэ[...] найдал түрэнэ.

Зураг дээрэ: Д. Б. Бу[...] Н. ДАМБ[...]

Яруунын аймагай «[...]ный» совхоз.

ПАРТИЙНА ХРОНИКО

АЛДАРТА ОИДО ЗОРЮУЛАН

ЗАХААМИН. КПСС-эй райкомой пленум дээрэ «В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо бэлэдхэл ба аймагай партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд» тухай элидхэл зүбшэгдэбэ.

Агуухэ вождиин алдарта ойдо дэлгэрһэн мүрысөөндэ аймагай ажалшадай эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байһан тушаа элидхэлшэ, КПСС-эй райкомой секретарь нүхэр С. С. Бадмаев дэлгэрэнгыгээр хэлээ. Пленум дээрэ табигдаһан асуудалнуудые зүбшэлгэдэ Зэдын комбинадай парткомой секретарь И. А. Костенко, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин секретарь В. Ц. Санжиев, Хэлтэсоной руднигай парткомой секретарь А. Д. Давлетбаев, «Красный Октябрь» колхозой хонишон Д. Р. Очирова, «Победа» колхозой гүрүүлэгшэ Г. Г. Цыдыпов болон бусад хабаадаа.

В. И. Ленинэй алдарта ойе тэмдэглэхэ үе болотор социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, ажалай амжалта түйлаха, хүдөө тэсхонуудаа болбосон түхэлтэй болгохобди гэжэ пленумдэ хабаадагшад мэдүүлбэ.

С. СУЛЬТИМОВ.

АЖАЛШАДТА—ҺОНИРХОЛТОЙ ЛЕКЦИ

КАБАНСК. Аймагай ажалшадай дунда һонирхолтой лекци, элидхэлнүүдые үргэнөөр эмхидхэхэ тушаа асуудал КПСС-эй райкомой бюро дээрэ зүбшэгдэбэ. Эндэ лекционно пропаганда эрхилхэ талаар Байгалай совхозой парткомой ажал хүдэлмэри харагдажа, олон дутагдалнууд элирүүлэгдээ. Тус ажахыдахи лекторнуудай бүлгэм улха түгэлдэр, һонирхолтой лекцинүүдые зоной дунда олоор уншадаггүй, зарим лекторнууд даалбаридаа харюусалгагүйгөөр хандадаг байгаа. Илангаяа малшадай холын буусануудта лекци, элидхэл үсөөн уншагдадаг байба.

Эдэ бүгэдые хараалда абажа, КПСС-эй райкомой бюро зохихо тогтоол гаргаа.

М. ЖАРНИКОВ.

ДЭМЖЭЛГЭДЭ ХҮРТЭҺЭН ҮҮСХЭЛ

ЗЭДЫН аймагай «Коммунизм» колхозой комсомолой организациин һайн һайхан үүсхэл гаргаһаниинь мэдээжэ. Мүнөө үедэ хонин ажал дээрэ хүдэлхөөр 50 гаран хүбүүд, басагад гараад байна. Тиихэ зуураа олоороо хонишод, хурьгашад болож хүдэлхыень республикынгаа залуу үетэндэ хандаа.

КПСС-эй Зэдын райкомой бюро дээрэ энэ үүсхэл тухай хөөрэлдөөн болобо. «Коммунизм» колхозой залуушуулай үүсхэл бюро дээрэ һайшаагдажа, аймаг доторое дэмжэхэ гэһэн шиидхэбэри абтаба.

Аймагай колхоз, совхозуудай залуушуулай дунда «Коммунизм» колхозой комсомолшуудай үүсхэлэй ушар удхые ойлгуулха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулхыень КПСС-эй райкомой бюро партийна организацинуудые уялгаба.

Г. БАДМАЖАПОВ,
КПСС-эй райкомой хүдэлмэрилэгшэ.

ХҮМҮҮЖҮҮЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИ ҺАЙЖАРУУЛХА

ПОВОРОТ һууринда техническэ һуралсалай хүдөөгэй училищи түбхинэнхэй. Энэ училищиие дүүргэжэ гарагшад хүдөөгэй барилга дээрэ хүдэлхэ, олон мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд болохо байһаниинь мэдээжэ.

Зүтөөр эндэ һурагшадай дунда һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин хангалтагүйгөөр табигдаһаниие партиин райкомой үүсхэлээр хэгдэһэн шалгалта элирхэйлбэ. Журам муутай, бирагүйгөөр һурадаг эдиршүүл эндэ үшөөл олон байһаар. Бусадшье дутагдалнууд бии.

Энээнһээ уламжалан, һуралсал-хүмүүжэлэй хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха зорилгоор КПСС-эй райкомой бюро тус асуудалые заседани дээрээ зүбшэн хэлсэбэ. Училищиин партийна эхин организациин секретарь нүхэр Серебренниковэй хэһэн тоосоон тушаа үгэ хэлэһэн нүхэд дирекциин ба партийна организациин үмэнэ шухала зорилгонуудые табиба.

Д. ДАРМАЕВ,
КПСС-эй райкомой таһагые даагша.

БЭЛЭДХЭЛЭЙ ШАЛГАЛТА

Агуухэ Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн угтамжын бэлэдхэл хаа хаанагүй үргэнөөр ябуулагдажа, ехэ юумэн бүтээгдэжэ байһан үетэй. Үргэн ниитэ ажалшадай дунда мүрысөөн улам дэлгэрнэ. Энэ талаар Загарайн аймагтахи түмэр замай Горхоной узелай партком яһала ехэ юумэ хараалаа.

Гэбэшье тэдэ хараалһан юумэнүүдынь үшөөл бирагүйгөөр бэелүүлэгдэнэ. Хүн зоной дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ёһоор ябуулагданагүй, мүрысөөн бултанай хэрэг болож шадаагүй. Ажал хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдэй һайн байһандань дашуураад, эмхидхэлэй, партийно-политическэ хүдэлмэридэ анхаралаа хандуулдаггүй байһыень КПСС-эй Загарайн райкомой бюро тус асуудал хаража үзэхэдөө тодорхойлоо.

Энэ хүдэлмэриие эрид һайжаруулхыень парткомые (секретаринь И. Ц. Аюржанаев) уялгаһан дэлгэрэнгы тогтоол абтаа.

Д. ДАШИЦЫРЕНОВ,
КПСС-эй райкомой таһагые даагша.

ГАЗАРАЙ ЭЗЭН

Тарялан дээгүүр үдэшын бүрүүл харанхы тунажа эхилэнхэй. Хайшаашье хара: хаб хара газар. Таряалангай дундуур зурыһан харгы баһал харлажа харагдана. Үдэшын бүрүүлдэ газар тэнгэри хоёр ниилэхээ байһандал адли. Тэнгэриин алас үндэртэ түрүүшын хурса мүшэд ялалзажа эхилбэ. Газаа аали намдуу. Таряалангай нүгөө захада тракторнуудай хүнхинэлдэхэ дуулдана. Тэдэнэй гэрэл тэнгэриин одо мүшэдтэл адляар ялалзана. Тарялан дээгүүр нэгэ хүн алхална. Тэрэнэй сабхитай хүлнүүдынь хахалагдаһан газар руу шагайдаа хүрэтэрөө шааг-дана. Энэ хүн һая хахалагдаһан газар дээгүүр ябажал ябана. Энэ газарые үнишэй механизатор Мүнхэ Дабаев хахалаа байна. Нэгэ жэгдээр, һайнаар хахалагданхай. Тэрэнэй ажалые шалгаһанай хэрэгтүй. Хайшан гэжэ газар хахалхыа өөрөө мэдэхэ гэжэ бригадир шэбшэнэ.

Гэнтэ тэрэ торожо унан алдаба. «Эндэ ондоо хүн хахалаа. Залуу механизатор Чаш. Даланһуудые гарганхай»—гэжэ шэбшэһээр ябадалаа түргэдхэжэ, газар хахалжа байгаа тракторай урдаһаа ошобо. Бригадир трактористые байлгажа:

— Энэ нихэдээ юу хэжэ байнабши? Ши газар хахалнагүйш, миин һандаанаш. Трактораа юундэ нимэ түргөөр ябуулнабши? Ехэ мүнгэ олохоёо һанаа гүш? Яба ошо, плугаа гүнзэгыгөөр табя. Борнойгоо заһа. Хажуу тээшээ гараад ябахыень харанагүй аалши?—гэжэ Будаев шангарба.

Тракторист ама хахалжа үгэ хэлэбэгүй.

— Игэжэ бүтэхэгүй. Шамайе трактороһаа гаргаха болоо ха даа,—гэжэ бригадир нэмэбэ.

— Ринчин Масанович, энэ газараа дахин хахалхаб...—гэжэ тракторист хүбүүн гуйба.

— Дахин шэнээр хахалхаш. Гаргашалһан түлишыешни салинһаашни дарахабди. Ойлгыш даа. Игэжэ хүдэлхэ болоо һаа, бүхы шииг нойтоёо алдахамнай. Тарьяншье ургахагүй,—гэжэ Будаев хэлэнэ.

— Нүхэр бригадир, дахин игэжэ хүдэлхэгүйб. Болёоб,—гэжэ хүбүүн гуйба.

— Зай, хүдэлхэ дуратай һаа, хахалһан гектар газар бүхэнэйнгөө түлөө һэшхэлээрээ харюуса. Газарай эзэн шэнгеэр,—гэжэ Ринчин Масанович хэлээд, саашаа тала руу гэшхэлбэ.

...Газарай эзэн. Будаев эдэ үгэнүүдые холо дурдадаг. Таряашадтаа газартаа эзэн ёһоор хандагты гэжэ хэлэдэг. Газарай эзэн. Энэмнай юун гэһэн удхатайб? Газар һайнаар, зүбөөр элдүүрилээгүй һаа, ямар ургаса абтахаб даа. Бригадир энээниие олон жэлдэ хүдэлхэ зуураа мэдэжэ абаа.

Будаев Буряадай хүдөө ажахын институт дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр колхоздо агроном боложо ерэһэн. Түрүүшээр хүшэрхэн бэлэй. Шииг нойтон байхагүй. Таряалангай газар һалхинда гэмтэхэ. Таряа тарилгын үедэ һалхинай буухада хурьһэндэ оруулһан үрэ хүрэнгэшни хүй һалхинаар хиидэшэхэ. Гайтайл даа. Һара соо бороогой ороогүй дээрэһээ һая бултайһан шэниисэ наранда шарлан хагдаршаха. Хүнтэйдэ таряа ургуулха гээшэ бэрхэтэйхэн хэрэг гээшэ гэжэ Ринчин Масанович тиихэдэ ойлгожо абаа бэлэй. Тэрэ үедэ колхоздо севооборотуудшье гэжэ үгы байгаа. Агроном зүб севооборотуудые нэбтэрүүлжэ эхилээ бэлэй. Энэнь тэрэнэй үндэр ургаса хуряаха найдалынь байһан юм.

...Май һара. Таряа тариха саг тулажа ерэнхэй. Теэд газар хуурайл хадаа хуурай. Нимэ хүрьһэндэ орооһо хэжэ болохо аал. Таряашад үгэ дуутүй ябанад. Полевой стан дээрэ нэгэ жэгтэйшэг. Таряашад гандаһан газартал адляар шииг нойто хүлеэнэ. Будаев һанаа алдаһаар улаан булан соо орожо радиоприёмник мушхаба.

— Республикын хойто аймагуудаар бороо орохонь...

— Бүхы тракторнуудаа газар борнойлхоор гаргаха,—гэжэ бригадир захирба.

Тракторнууд бүхэли һүниндөө хүдэлжэ гараба.

— Бороо орохо гү?—гэжэ бригадир нэгэшье үүлэгүй тэнгэри өөдэ хараба.

Таряашадай хэниинышье энэ асуудалда харюусабагүй.

Үдэшэ багаар хойто хадын оройдо бөөн хара үүлэд сугларба. Тэдэнэр һалхинда туугдан, тарялан дээгүүр һанжаба. Уданшьегүй бороо сэсэрбэ. Һүүлээрнь бүри шангаар шааяшаба. Механизаторнуудай нэгэниинышье борооһоо хоргодобогүй. Тэдэнэр норошоо. Зариманиинь малтайгаа абан тодоно, нүгөөдүүлынь бороодо альгаа дэлгэнэ. Шарайнуудынь баяртайнууд. Энэ бороодо ургаса гарахал байха гэжэ тэдэнэр найдана.

Агроном үдэшэ механизаторнуудаа суглуулба.

— Шииг нойто алдажа болохогүй. Таряагаа хэдэхэн үдэр соо тарижа дүүргэхэ ёһотойбди. Энэнэй тулада хайшан гэжэ ажаллахаб?—гэһэн асуудалнуудые тэрэ табиба. Таряашад бүхы техникээ тарилтада гаргажа, түхэреэн сүүдхэ соо ажаллахаар шиидээ бэлэй...

Июнь һарын һүүл багаар колхозой агроном ерэбэ.

—Зай, газарай эзэн. Таряалангаа харуула,—гэжэ тэрэ бригадирта хандаба.

Тарян нэгэ жэгдээр, һайнаар бултайһан байгаа.

...Август һарын эхеэр һэн. Газаа халуун. Сэлмэг. Таряалан соогуур үглөөнһөө үдэшэ болотор талын онгосонууд тамарна. Зарим комбайнернууд хоёр халаанда хүдэлнэ. Бригадир унтаха нойроо үни мартанхай. Тэрэ поли дээгүүр нишэ тиишээ гүйлгэжэ, таряашадай ажал шалгана, хэрэгтэй сагтань заабарилна. Таряалан дээрэ олон хүн хүдэлнэ. Зариманиинь таряа хадана, нүгөөдүүлынь һолоомо суглуулна, гурбадахинь газар хахална. Эдэ бүгэдые хүтэлбэрилхэл хэрэгтэй.

Будаев илангаяа таряа хуряалтаа анхарна. Тэрэ поли дээгүүр ябажа, комбайнернуудай ажалые шалгана. Комбайнернууд эрхимээр хүдэлнэ. Тарян гээгдэлдэ ороногүй. Һолоомонь сэбэр. Нэгэшье орооһон байхагүй. «Таряалангай нүгөө захада юун боложо байнаб? Тэндэ тарян бороодо сохюулжа, эрьежэ унанхай».—гэжэ агроном шэбшэбэ.

Эндэ тарян һайнаар хуряагдажа байна. Бригадир таряалан дээгүүр гэшхэлжэл ябана. Тээ саана, комбайнһаа унаһан һолоомодол адли обоо бухалшуу юумэн харагдаба. «Хэн эндэ һолоомоёо буулгаха байгааб?»—гэжэ тэрэ шэбшэнэ. Агрономой ошоод харахадань, хуряагдаагүй эрьежэ унаһан тарян байгаа бэлэй. Ринчин Масанович таряалангай нүгөө захаһаа ерэжэ ябаһан комбайнай байхаһаань урид гэшхүүр дээрэнь һурэжэ гараад:

— Шамайе игэхэ гэжэ һанаагүйб. Бригадын эрхим механизатор аад, голодоһо гаргажа байха,—гэжэ уурлаба.

— Ринчин Масанович, үсэгэлдэр үдэшэ орой болоходонь үлөөгөө һэм. Газарта хэбтэһэн [...] үргэхэ түхеэрэлгэ ко[...] үгы байгаа. Имэл хадаж[...] жа шадахагүйб. Мүнөөдэ[...] хаб гэжэ шиидэһэн байга[...] жэ механизатор хэлэбэ.

— Үдэшэ болотор хуря[...] шалгахаб,—гэжэ бригади[...] бэ...

Полевой стан дээрэ эн[...] ханын газетэ гаранхай. [...] «Комбайнер Бубей Дар[...] нөөдэр түрүүлээ. [...] Н. Мубрашкин, О. Бизья[...] гээгдэнэгүй» гэжэ бэшээт[...]

Энэ жэл бригадын меха[...] нууд сагай уларилай ха[...] байбашье һаань, гекта[...] центнер таряа хуряагаа. [...] тэдэнэр 1682 гектарһаа ту[...] һөөнь 16,1 центнер ург[...] һан юм.

Мүнөө Карл Марксын [...] тэ колхозой энэ бригады[...] низаторнууд поли дээр[...] һолоомоёо суглуулжа, [...] гаа паар амжалтатай [...] гээд байнхай. Тэдэн[...] үлэрнүүдтэ техникээ заһа[...] эхилээ.

...Ринчин Масанович [...] бригадираар ажаллаһаар [...] Колхозой правлени эдэ ж[...] Ринчин Масановичые [...] хүдэлхыень хэды дахин [...] һан юм. Теэд тэрэ холо а[...]

Үгы даа, таряашан Рин[...] даев газартаа урбахагүй [...]

...Бидэ колхозой түрүү[...] хөөрэлдэбэбди.

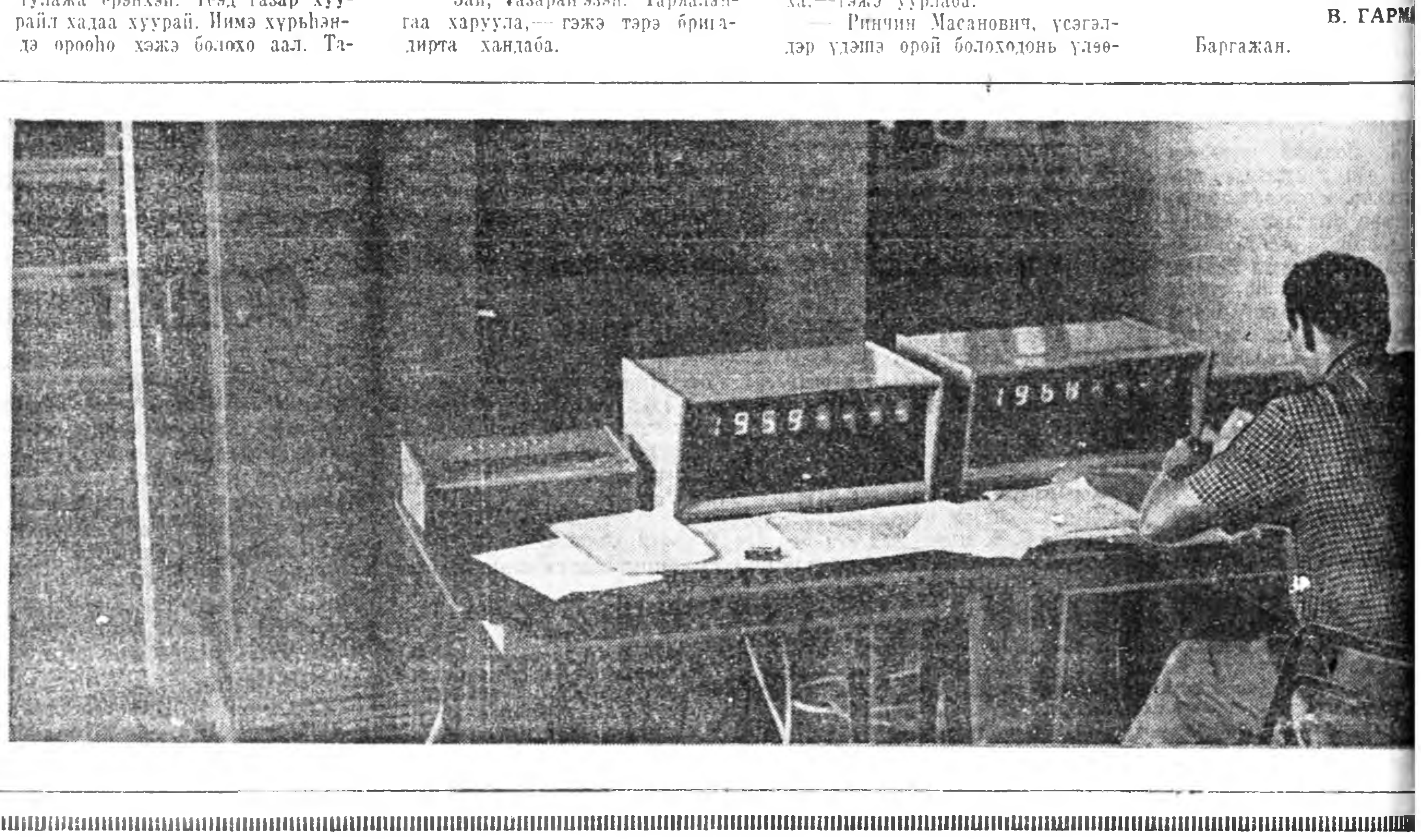
— Ринчин Масанович [...] таряашан. Бэрхэл хүн [...] шаг тэрэниие республикы[...] ялата агрономой нэрэ зэр[...] жүүлээбди,— гэжэ ту[...] хэлээ бэлэй...

В. ГАРМ[...]

Баргажан.

ТООЛОЛГЫН ШЭНЭ МАШИНА

Модоной, химиин гигант—Эрхүүгэй областиин Братска ой модоной промышленностиин комплекс үдэр ерэхэ бури улам хүсэтэйгөөр хүдэлдэг боложо байна. Целлюлозо-картон ашаһан хэдэн олон вагонууд үдэр бүхэндэ эндэһээ һубарин ошоно. Ой модоной энэ портдо хэгдэдэг ехэ ажалые «Тайга» гэһэн тоололгын түхеэрэлгэ шалгажа байдаг юм. Зураг дээрэ: «Тайга» гэһэн тоололгын түхеэрэлгэ хүдэлжэ байна. Электронно-тоололгын «Байкал», «Ангара» гэжэ машинанууд энэ түхеэрэлгэдэ информацинуудые дамжуулна. АПН-эй фото.

НИИТЫН ЗӨӨРИДЭ ЭЗЭН ЁҺООР ХАНДАХА

Баргажанай аймагай ажалшадай депутадуудай Советэй ээлжээтэ сесси һаяхан болобо. Сессидэ хабаадаһан депутадууд «Социалис эд зөөриин бүрин хүсэд байлгые хангаха хэмжээнүүд» гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Тус асуудалаар аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ Н. Ш. Очиров элидхэл хэһэн байна.

Аймагай предприяти, колхоз, совхозуудта, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой эмхинүүдтэ харалтын тусхай 13 комисси байгуулагдажа, тэрээндэ аймагай, сомоной, сельскэ Советүүдэй 1200 гаран депутат, партийна, совет, комсомолой организацинуудай түлөөлэгшэд хабаадалсаһан байна. Эдэнэр үнгэрһэн үе соо эдэбхи үүсхэлтэйгээр шалгалтада хабаадалсажа, предприяти, колхоз, совхозууд, мүн худалдаа наймаанда үзэгдэдэг дутуу дундануудые элирүүлжэ шадаа гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэнэ.

Үнгэрһэн арба һарын дүн хаража үзэхэдэ, илангаяа худалдаа наймаанай эмхинүүдтэ дутуу дунданууд олон. Жэшээнь, Баргажанай аймпотребсоюзай хүдэлмэрилэгшэд үнгэрһэн энэ үе соо ехэхэн хэмжээнэй үрилтэ хэһэн байна.

Комиссиин элирүүлһэн документнүүдые хаража үзэхэдэ, аймагай колхоз, совхозуудай фермэ, отара, бригадануудта эхин тоо бүридхэл һулаар табигдаһан байна. Энээнһээ боложо мүнөө аймаг дотор олон толгой мал дутуу гэжэ элирүүлэгдэбэ. Энээнэй хажуугаар ажахын хүтэлбэрилэгшэд, бригадирнуудай дааһан ажалдаа хайша хэрэгээр хандаһанһаа уламжалан ниитын малай гарзалха ябадал олоор үзэгдэнэ.

Зарим ажахынуудта колхозниигууд болон совхозой хүдэлмэришэдэй үри шэрнүүд саг соогоо нэхэгдэжэ абтанагүй. Ажахын хүтэлбэрилэгшэд, бухгалтернууд эдэниие бусаажа абаха хэрэгтэ хайхар хайгаар хандана.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ олохон нүхэд хабаадалсажа, өөһэд өөһэдынгөө ажал хүдэлмэридэхи дутуу дунданууд тухай хэлэһэн байна. Жэшээнь, аймагай прокурор М. Д. Сосов үгэ хэлэхэдээ колхоз, совхозуудай шалгалтын комиссинууд муугаар хүдэлнэ гэжэ шүүмжэлбэ. Комиссиин түрүүлэгшэнэрэй гэмээр ажахын энэ тэрэ участогто дутагдал гаража, олоной зүгһөө мэдүүлгэ, гомдолнууд ороно.

— Һүүлэй үедэ манай аймагта галай аюултай тэмсэхэ хүдэлмэри һулараа. Үнгэрһэн арба һарын туршада 9 дахин түймэр боложо, олон мянган түхэригэй хохидол ажахынуудта ушаруулаа. Эдэ баримтанууд юун тухай гэршэлнэб гэхэдэ, бидэнэрэй зүгһөө ёһотой эрилтэ хэжэ, барилга, түхеэрэлгэеэ гал аюулһаа һэргылхэ хүдэлмэри һуладхаһан дээрэһээ болоно. Аймагай алишье ажахы, предприятида галай аюулһаа бэеэ хамгаалжа шадамаар бэлэн отряд, дружина гээшые олохонь бэрхэтэй, — гэжэ аймагай түймэр сараха таһагай начальник Попов шүүмжэлээ.

Үгэ хэлэһэн нүхэд Н. Н. Бубеев, А. П. Кожевин гэгшэд худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда үзэгдэдэг алдуу эндүүгэй юунһээ гарадаг тушаа һанамжаяа хэлэбэ. Худалдаа наймаанай организацинуудта дайралдаһан лэ хүнүүдые магазинай наймаалагшаар табиха ушар үзэгдэнэ. Һүүлдэ мэдэн гэхэдэ, эдэнэр энэ тэрэ нютагта үрилтэ хэжэрхиһэн байдаг.

Мүнөө наймаалагшадай куроа нээгдэбэ. Эндэ аймагай ажахынуудһаа 17 хүн һуралсана. Зүгөөр энэ тоомнай үсөөн гээшэ. Зарим ажахынууд нэгэшье хүниие тус курсада эльгээгээгүй.

Колхоз, совхозуудай отделени, тракторно-таряан ажалай бригаданууд техникын хүсые зүбөөр ашаглаха хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандана. Трактор, машинаар олон болообди гэһэншүүгээр хүсэ ехэтэй тракторнуудые ондоо, бага хүдэлмэритэй ажалда хэрэглэнэбди. Үбэлэй үедэ эдэнэрэй байха дулаан гараж зарим ажахынуудта үшөө баригдаадүй байһаар. Энээнһээ боложо хүрэһэн трактор ябуулхын тула хахад үдэр болотор носолдохо ушар али олон үзэгдэнэ. Аймагай ажахынуудта үнеэдые оньһожоруулагдаһан аргаар һааха табан түхеэрэлгэ тодхогдоһон. Зүгөөр эдэ түхеэрэлгэнүүднай зүбөөр хэрэглэгдэнэгүй гэжэ аймагай үйлэдбэриин управлениин главна инженер А. Б. Бреславский үгэ хэлэхэдээ мэдүүлһэн байна.

Сессидэ хабаадагшад хэлсэһэн асуудалаар зохихо тогтоол баталан абаа.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

Татьяна Очирова наймаалагшаар хүдэлжэ эхилһээр тиимэ үнинэй бэшэ юм. Зүгөөр үнгэрһэн хэдэн жэлэй туршада комсомол басаган худалдан абагшадай магтаалда хүртэдэг бо-

Татьяна Очирова Новосибирскын худалдаа наймаанай дээдэ һургуулиин дүрбэдэхи курсда заочноор һуралсана.

Мүнөө тэрэ Улаан-Үдын универмагта наймаалагшаар хү-
дэ. Зураг дээрэ: коммунис ажалай ударник Т. Очирова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Хүүгэдэй уран зохёолоор хоёрдохи республиканска конференцидэ хабаадагшадта үгэ үгтэнэ

ХҮН БОЛОХО—БАГАҺАА...

Игэжэ манай элинсэг хулинсагууд эртэ урда сагһаа хойшо хэлсэдэг байһан гээшэ ааб даа. Игэжэ мүнөөшье өөһэдөө хэлсэдэгбди. Игэжэ ерээдүй сагта манай үхибүүд, үри садануудшье хэлсэхэ байха. Теэд эдэ үгэнүүд дэмы хооһон хэлсэгдэдэг бэшэ, харин сэсэн удхатай ха юм даа. Хэниишье, жэшээнь, эрдэмтэниие гү, али юрын ажалша бэрхэ хүниие ажаглан хараад үзөө һаа, тэрэ эдир багаханһаа ямар нэгэн юумэндэ үлүү ухаансар абьяастай, ухамай дүрэтэй байдаг. Һүбэлгэн бодолтой зариманиинь дам ондоо зониие һургажа шадана бшуу. Эгээл энэ шанар шэнжэ уран зохёолшо болохо хүндэ үршөөгдэдэг байна.

Тинмэһээ ерээдүйн уран зохёолшониие үшөө бэлиг шадабаряар зэбсэгжүүлхэ гээшэ шухала хэрэг болоно. Энэ талаар һургуулиин дэргэдэхи уран зохёолой кружок ехэ үүргэ дүүргэдэг байха юм. Эндэ жэшээ болгон, зарим иимэ кружогууд тухай хөөрэхэ дуран хүрэнэ.

Агын нэгэдэхи дунда һургуулиие абаад үзэе. Энэ һургуули Агын национальна округой һургуулинууд соохоо тон үнинэй гэжэ тоологдодог юм. Тиин тус һургуулиие дүүргэгшэдэй дундаһаа олон тоото эрдэмтэд, багшанар, врачнууд, мүн бусад солото хүнүүд гаранхай. Баһа эндэһээ гараһан уран зохёолшодшье олон. Энэнышье гайхалгүй. Юундэб гэхэдэ, Буряадай ахамад уран зохёолшодой нэгэн Жамьян Балданжабон энэ һургуулида хорёод жэлэй турша соо хүдэлхэ зуураа, хэдэн үеын литераторнуудые хүмүүжүүлһэн байна бшуу.

Тэрэ 1936 ондо уран зохёолой түрүүшын кружок эмхидхэжэ, литературада дуратай арбаад һурагшадые тэндэ нэгэдхээ бэлэй.

Жамьян Балданович Балданжабон кружогой хүдэлмэриие эдэбхитэйгээр ябуулха зуураа, эдир литераторнуудые туһатай олон хэрэгүүдтэ һургадаг һэн. Тиихэ зуураа, литературна жанр бүхэнөөр хөөрэлдөө үнгэргэжэ, шүлэг болон бусад зохёол бэшэлгын теори ба дүримтэй, элитэ уран зохёолшодой намтар ба тэдэнэй бэшэһэн зохёолнуудтай танилсуулдаг, удха, үг зорилго тухайдань хөөрэжэ үгэдэг байгаа. Тэрэнэй хажуугаар кружогойхид өөһэдөө шүлэг ба үгүүлэлнүүдые бэшэжэ туршадаг, урданай үльгэр, онтохонуудые, оньһон үгэ, таабаринуудые, магтаал, дуунуудые суглуулдаг, тэдэнээ өөһэдынгөө зурагламал «Орьёл өөдэ» гэжэ гар бэшэлгын журналда бэшэжэ гаргадаг. Һүүлээрнь ээлжээтэ сугларалгадаа зүбшэн хэлсэдэг һэмди.

Тэрэ үеын кружогойхидой хубиин заяан хожомоо элдэб харгыгаар һалаатаһан байна. Жэшээлхэдэ, Цырен-Даша Цымпилон, Бамбал Базаров гэгшэд Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадалсаха зуураа, гартаа буу, карандаш зэргэ барижа, эрэлхэг зориг уран шүлэг хоёроо нэгэдхэн тэмсэһэн, тиин Эхэ оронойнгоо түлөө баатарай ёһоор унаһан юм. Олохон нүхэд мүнөө хүрэтэр уран зохёолойнгоо жолоо бариһаар. Даши-Дондок Жалсараев артист болобошье, дуу бэшэдэг. Бато Базаров партиин райкомой секретарь, Бальжинима Нанзатов магтаалта хонишон болонхой.

Үнгэрһэн гуша гаран жэлнүүд соо тус кружок урда мэтэл сог залитайгаар хүдэлһэн, үшөө хоёр уран зохёолшые хүмүүжүүлһэн байна. Эдэнь Цэдэб Жамбалов Доржи Эрдынеев хоёр мүн. Жэшээнь, Доржи рассказуудай хоёр суглуулбариин, «Энэ наһан» гэжэ туужын автор юм. Хойшо хойшодоо шэнэ гэшүүдээр һэльбэгдэн хүдэлһэн тэрэ кружок һүүлэй арбаад жэл соо түрэлхи хэлэн ба литературын багша Чимит Нанзатовнагай хүтэлбэри доро «Ошон» нэрэ абажа, унтаршагүй болоо. «Орьёл өөдэ» журналай жэшээгээр «Ошон» журнал гаргагдана. Энэ кружогойхидой дунда бэлигтэй эдир хүбүүд, басагад олон юм. Тэдэнэй дундаһаа Цырен-Жаб Цыреторов Цыпелма Шойсоронова хоёрынь дунда һургууляа дүүргээд, дээдэ һургуулинуудта ошонхой.

Мүн округ соохи дунда ба наймаан жэлэй һургуулинуудай дэргэдэ үшөө арба тухай иимэ кружогууд хүдэлжэ, өөһэдын газетэ ба журналнуудые гаргажа байдаг. Тэдэниие литературын багшанар голгойлдог. Эгээл эдэбхитэй, һайн үрэ дүн харуулһаниинь Һүдэнтын ба Зугаалайн һургуулинуудай дэргэдэхи «Булаг», «Эдир гуурһан» кружогууд болоно. «Булаг» кружогойхид тушаа тусгаар статья бэшэгдэһэн хадань, «Эдир гуурһан» тухай тогтожо хэлэхэ байнаб. Зугаалайн һурагшадай энэ кружогые үнинэй багша, залуу поэтесса Цырегма Намдакова хүтэлбэрилдэг. Тиихэ зуураа, яһала олон бэлигтэй залуушуулые хүмүүжүүлһэн байна. Зугаалайн кружогой гэшүүд байһан Гарма-Доди Дамбаев Баатар Батоев хоёр Горькиин нэрэмжэтэ литературна институтда һуража байнхай. Эдэмнай рассказууд болон шүлэгүүдые бэшэдэг нүхэд юм. «Эдир гуурһанай» бүлэ соо мүнөөшье арбаад эдэбхитэй эдир бэшэгшэд бии. Эдэнэр арадай аман үгын суглуулбари хэдэг, гар бэшэлгын журнал гаргадаг, уран һайханай литература хүдөө нютагтаа дэлгэрүүлдэг байна.

Иимэ уран зохёолой кружогууд хаа хаанагүй олошорно. Буряадай республикыншье, Усть-Ордын национальна округойшье һургуулинуудта эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлжэ байһан кружогууд олон бии.

Баргажанай аймагай Барханай дунда һургуулиин дэргэдэхи буряад литературын кружогой хүдэлмэриие магтахаар байна. Тус кружок һаяшаг, ойройдоол 5—6 жэлэй саада тээ эмхидхэгдэһэн болобошье, ехэ һайшаалтай ажал ябуулдаг байна. Энэ кружогойхид «Барханай галнууд» гэдэг гар бэшэлгын журналаар дамжуулан, В. И. Ленинэй намтар, ажабайдал, түрэһэн нютаг ба ажаһууһан газарнуудтайнь һургуулиингаа бүхы һурагшадые танилсуулна. Зохёол бэшэлгын теори шудалха, арадай аман үгын зохёолтой, Буряадайнгаа уран зохёолшодой намтар болон зохёолнуудтайнь танилсаха, искусство тухай һонирхохо, драматическа кружогойхидой хүдэлмэридэ туһалан, республикынгаа уран зохёолшодой бэшэһэн пьесэнүүдые бэлдээд, ажалшадта харуулха гэхэ мэтын ябуулганууддынь ехэл аша туһатай байха юм. Энэ һайшаалта хэрэгые үүсхэл оролдолго гарган эмхидхэдэг байһанайнь түлөө тус кружогые хүтэлбэрилэгшэ, түрэлхи хэлэн ба литературын багша нүхэр Ринчиновада литературна олониитын зүгһөө гүн ехэ баясхалан хүргэхөөр байна.

Тэрэшэлэн Улаан-Үдын нэгэдэхи интернат һургуулиин багшанар һайшаамаар хүдэлмэри ябуулдаг байна. Үнинэй багша Хандама Дугаровна Дамдиновагай хүтэлбэри доро литературна кружок хүдэлдэг. «Зүрхэнэй дуун» гэжэ гар бэшэлгын журнал гаргадаг, буряадай уран зохёолшодой галерей эмхидхэн, намтар болон номуудайнь зураглалтайгаар харуулдаг, арадай аман үгын, мүн бусад элдэб зохёолнуудые суглуулдаг байха юм. Эндэ өөһэдын уран зохёолой таһалга уран һайханаар түхеэрэгдэнхэй.

Тэрэшэлэн Социалис Ажалай Герой, ахамад уран зохёолшо Цокто Номтоевой туһаламжа ба хүтэлбэри доро Яруунын аймагай Үльдэргын, Хэжэнгын (хүтэлбэрилэгшэнь Н. Н. Намсараев), Дэдэ-Хэжэнгын (Р. Г. Дашиева), Хоринн (Ц. Т. Токтохоев), Түнхэнэй (Н. А. Тулусоева) ба бусад һургуулинуудтахи уран зохёолой кружогууд ехэ туһатай хүдэлмэри ябуулна.

1967 ондо бүлэг уран зохёолшодтой хамта Усть-Ордын национальна округой бүхы нютагуудаар ябаһан, эрхим жэшээтэ хүнүүдээр уулзаһан, олон һургуулинуудта хүрэһэн байнаб. Тэндэшье уран зохёол ехээр һонирходог, эрхилдэг зон олон. Жэшээнь, Байтагай дунда һургуулиин буряад хэлэ ба литературын багша Аграфена Васильевна Вагиновагай хүтэлбэри доро литературно-фольклорно булан эмхидхэгдэнхэй. Эндэ литературна кружогойхидой хүсөөр буряадай уран зохёолшодой номууд суглуулагдан табигдаһан, үльгэр болон шүлэгүүдэй үдэшэнүүд үнгэргэгдэдэг. Уряа лозунгнуудшье һаа, түрэлхи хэлэн дээрэ бэшэгдэһэн байхадаа, урин дулаанаар, урма дүүрэнээр харагдана ха юм. Мүн Нилхайн дунда һургуулида (багшань Жан Зимин), Буряад-Енгүүдэй дунда һургуулида (багшань И. М. Антропов), Хөөсүнгайн эхин һургуулида (даагшань А. А. Эзыева) буряадайнгаа литературые хүндэлдэг, тэрэнэй хүгжэлтэ тухай һанаата болон һонирхожо байдаг, эдир бэшэгшэд өөһэдөөшье шүлэг, зохёол бэшэжэ туршадаг, газетэдэ гаргадаг, нютагайхидайнгаа урда уншажа баясуулдаг байна бшуу.

Эдэ бүгэдын аша үрэнь ехэ. Кружогуудһаа замаа эхилэн, ямар олон бэлигтэй залуу уран зохёолшод гарана гээшэб?! Энэнь хүн болохо — багаһаа гэһэн удхатай. Тиимын тула округууд болон Буряадай аймагуудтахи литературна нэгэдэлнүүд, тэдэнэй бюронууд, Уран зохёолшодой холбооной правлениин гэшүүд, бүхы уран зохёолшод һургуулинуудтахи литературна кружогуудтай нягта холбоотой байха, тэдэнэй хүдэлмэриие саг сагтань һонирхон, туһалжа байха ёһотой гэжэ һанагдана. Эндэ түрэлхи хэлэн ба литературын багшанарай һайн һайхан үүсхэл оролдолгые халуунаар дэмжэхэ хэрэгтэй болоно. Энэ талаар мүнөө боложо үнгэрөөшэ хүүгэдэй литературада зорюулагдаһан конференциин ехэ аша үрэтэй, нүлөөтэй байхань элитэ.

А. ЖАМБАЛОН,
конференцидэ хабаадагша.

...байдалай, культурна байдалтын, ургажа ябаа залуу үеые хүмүүжүүлгын асуудалые зүбөөр, мүнөөнэй эрилтэдэ ...самаар шиидхэлгэдэ эхэнэр... советэй бэелүүлдэг үүргэ ехэ болонхой. Өөрынгөө урда ...даһан уялгаяа һайнаар дүүр..., ажалшадай дунда хүндэтэй ... эхэнэрнүүдэй советүүд ...р-Шэбэрэй аймагай ажахы... яһала олон. Нэрлэбэл, Ша..., Бар, Никольск, Заган тос...дай эхэнэрнүүдэй советүүд ... һайнаар ажалладаг. Би энэ ... соогоо «Заганский» колхо... эхэнэрнүүдэй советэй ажал ...мэри тухай хөөрэжэ үгэхэ ...атайб.

ҺАЙН ДУРААРАА...

Үнгэрһэн хоёр жэлэй саада тээ Арзагуунай дунда һургуулиин һурагшад-комсомолшуудай хамтын суглаан дээрэ «Арбадахяа дүүргээд, хэн хаана хүдэлхэб, һурахаб» гэһэн асуудалай зүбшэн хэлсэгдэжэ байха үедэ, 10-дахи классай һурагша Хусарья Хуснутдинова:

— Би нэгэ-хоёр жэл совхоздоо хүдэлөөд, багшанарай дээдэ һургуулида орохоб,—гэжэ тоб байса һанаһанаа хэлээ бэлэй. Теэд дунда һургууляа амжалтатайгаар дүүргэһэн Хусарья басаган үнэхөөрөөшье совхоздоо үлэжэ, Аматхаанай һаалиин гүүртэдэ һаалишан болоһон намтартай.

Абаһаар, түрүүшынь жэлдэ Хусарьягай ажалда хэды хүлеэгдээгүй бэрхэшээлнүүдэй тохёолдобошье, тэрэнэй зориг мохоогүй. Ушарынь гэхэдэ, залуу һаалишан дүршэлтэй нүхэдэйнгөө, зооветеринарна мэргэжэлтэдэй хэлэһэн зүбшэл заабаринуудые бүхөөр хадуун абажа, хүнгэн бэшэ ажалайнгаа «нюусануудые» оложо шадаһан шуу.

Мүнөө комсомолка Хусарья Хуснутдинова нилээдгүй дүй дүршэлтэй болонхой. Тиимэһээ аха нүхэдһөө дутангүй ехэ һү һаажа, хараалагдаһан түсэб даабаряа саг болзортонь бэелүүлжэ шадана.

Харин мүнөө энэ нүхэрнай сүлөөтэй сагтаа номоо үзэжэ, дээдэ һургуулида һурахаар бэеэ зэһэжэ байнхай.

А. ШУЛУНОВ.

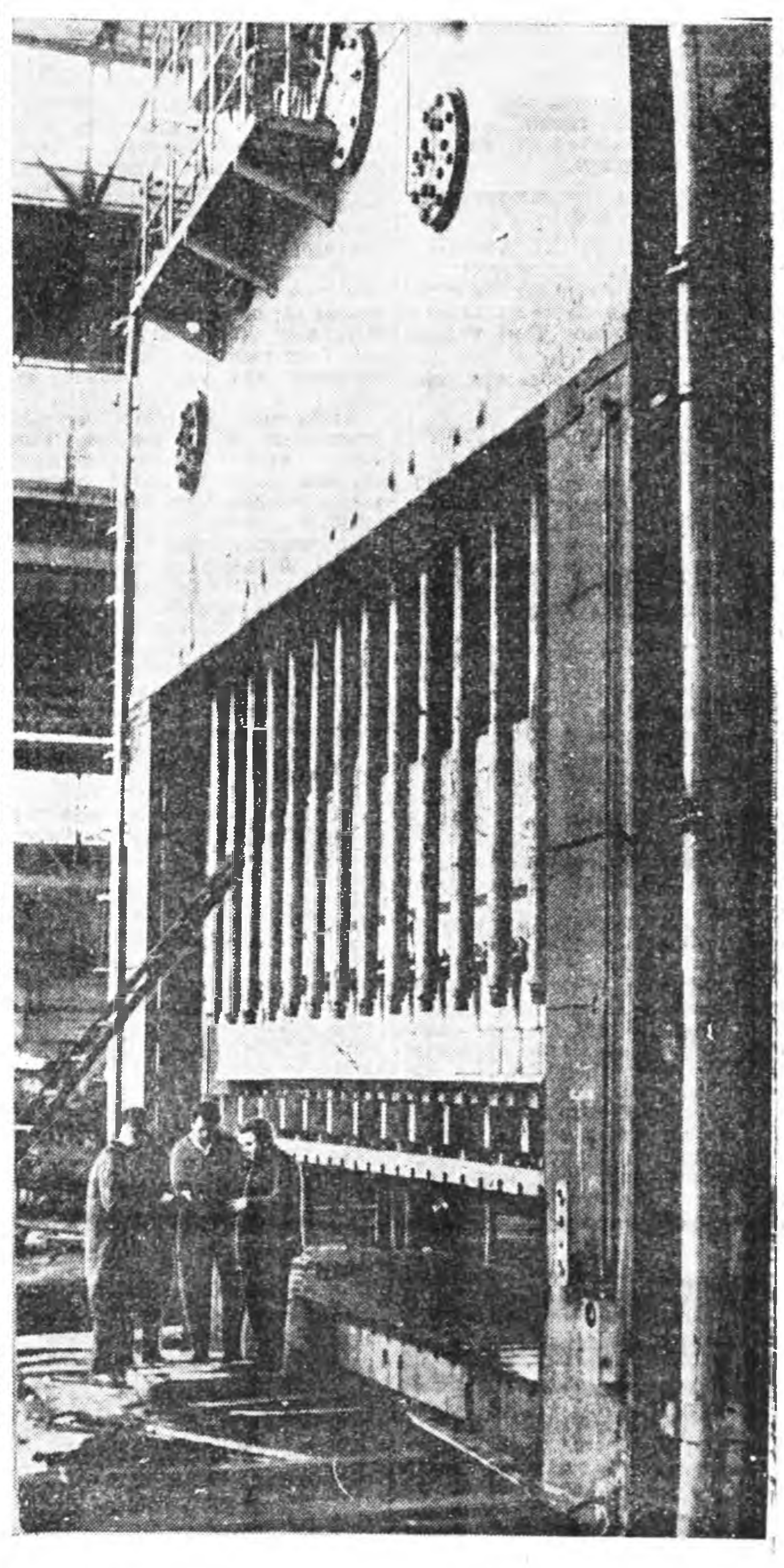
Зураг дээрэ: залуу һаалишан Хусарья Хуснутдинова сүлөөтэй сагтаа.

Авторай фото.

Баргажан.

ПОЛЬШЫН АРАДАЙ РЕСПУБЛИКА. Воронеж городто бүтээгдэһэн абарга томо пресс Кельце хотын заводто хабсаргагдажа байна. Польшын хүдэлмэришэдтэ совет мэргэжэлтэд туһална. Энэ прессэй ашаглалгада үгтөөд байхада, ашаа шэрэдэг машинануудай рамануд энэнэй ашаар бүтээгдэн гаргагдаха юм.

ТАСС-ай фото.

Нээрээшье тиимэ даа. Һуурин тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо, уран һайханай бүлгэм эмхидхэхэ, ажалшадай дунда шэнэ ёһо заншал нэбтэрүүлхэ, гэр бүлэ соо гараһан элдэб эсын арсалдаа, хэрүүл шиидхэхэ, ургажа ябаа залуушуулые коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ, гэрэй эзэн эхэнэрнүүдые ниитэдэ аша туһатай хүдэлмэридэ хабаадуулха, хүүгэдэй саад-яслинуудай хүдэлмэриие хиналта доро абаха гэхэ мэтэ асуудалнуудые шиидхэлгэдэ эхэнэрнүүдэй совет заатагүй хабаадалсаха болоно бшуу.

Агния Васильевна Ивановагай хүтэлбэрилдэг эхэнэрнүүдэй совет дые өөһэдынгөө шанга хиналтада абаһан байха юм. Тингэжэ ажахыда хүүгэдэй эмхи зургаанууд жэлэй дүрбэн сагта таһалгаряагүйгөөр ажалладаг болонхой. Хэрбээ аймагай бусад колхоз, совхозуудта энээн шэнгеэр бүхы эхэнэрнүүдые хамтын ажалда хабаадуулдаг болоо һаань, хүдэлмэриин хүсэн дуталдахаяа болихо һэн.

Аймаг дотор хэдэн зуугаад эхэнэрнүүд ажал хэдэггүй. Тэдэнэр ниитэдэ аша туһатай хүдэлмэридэ хабаадажа, Эхэ оронойнгоо хүсэ шадалые, баялигые улам арьбадхаха нангин хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулха дурагүй бэшэ. Харин колхоз, совхозуудта саг үргэлжэ, жэлэй дүрбэн сагта хүдэлжэ байха хүүгэдэй саад-яслинуудай үгы дээрэһээ үхибүүдээ хараад, миин гэртээ һууха баатай болодог. Жэшээнь, энэ жэлэй эхин багаар «Одон» совхоздо 111, «Коммунизм» колхоздо — 128, «Авангард» совхоздо—79, «Искра» колхоздо—52, «Эрдэм» совхоздо 33 эхэнэр хамтын ажалда хабаададаггүй байһан.

ЭДЭБХИТЭЙГЭЭР АЖАЛЛАНА

«Заганский» колхозой эхэнэрнүүдэй советые тэндэхи эхин һургуулиин багша А. В. Иванова доло...хи жэлээ таһалгаряагүйгөөр ...бэрилнэ. Тосхоной зоной ... хүндэтэй болоһон эхэнэр... жэшээнь, урдань РСФСР-эй ...вно Советэй депутат байһан, ...ын агроном Ю. И. Лютаева, ...гэй библиотекые даагша ... Брун болон бусад, хамта ... хүн советэй гэшүүдээр ...гданхай.

...э колхоз ороойо таряа ехээр ...жа гүрэндэ худалдадаг, ...а мал олоор үсхэбэрилдэг ...он ажахынуудай нэгэн юм. ...о жэлэй таряа хуряалгые бо... болзорто поточно аргаар ...хэ гэһэн үүсхэл республика... дэлгэрүүлһэн заганайхан ...ын үгэдөө нэрэтэй түрэлэй... хүрэһэниинь бултанда мэдээ... Гүрэндэ 30 мянган центнер ... худалдаха гэһэн социалис ...яа колхозой гэшүүд 31019 ...ертэ хүргөө. Колхоз гүрэндэ ...дуулдаха жэлэйнгээ даабари ...иин 16-най байдалаар 119,3 ...т дүүргээд байна. Ажалай ... ехэ амжалта түйлаһанда ...рнүүдэй советэй хубита ... Юуб гэхэдэ, хүдэлмэриин ха...хаһада артелиин гэшүүн ...ниие хамтын ажалда хабаа..., зүбөөр хубаарилан ал... хэрэгтэй бшуу. Тус кол... хүдэлмэри хэжэ шадаха 418 ...эр тоологдоно. Тэдэнэр бул... колхозой хүдэлмэридэ ха...даг. Гэрэй эзэн эхэнэрнүүд ... аргаар бултадаа хамтын ...да хабаадуулагданаб гэбэл, ...нүүдэй совет хүүгэдэй саад..., гэндэ ажалладаг хүнүүдые өөһэдынгөө шанга хиналтада абаһан байха юм.

Ажал хүдэлмэридөө ямар шэнэ онол арга хэрэглэнэт гэһэн асуудалда «Заганский» колхозой эхэнэрнүүдэй советые хүтэлбэрилэгшэ Агния Васильевна игэжэ харюусана:

— Хүдэлмэридэмнай онсо шэнэ ямар онол арга байхаб даа. Нютагайнгаа зоной этигэл найдабариие харюулмаар хүдэлхэл зэргэтэй бшуубди. Би 1961 онһоо хойшо эхэнэрнүүдэй советэй түрүүлэгшээр хүдэлнэб. Түрүүшээр гайтайхан лэ бэлэй. Ямар юумэнһээ хүдэлмэреэ эхилхэб, зоной найдабарида хүрэхэб, советэй нэрэ хүндые олоной дунда яажа дээшэлүүлхэб гэхэ мэтэ олон гоото асуудалнууд бидэнэй урда табигдаа һэн. Советэмнай ажабайдалай баян дүршэлтэй, зоной дунда хүндэтэй эхэнэрнүүд һунгагдаһан байжа, ажалнай ямаршье гүй урагшатайгаар эхилээ һэн. Колхозой правлени, партком, комсомолой, профсоюзай организацинууд бидэндэ заабари зүбшэл саг үргэлжэ үгэжэ байдаг. Тэдэнэй туһаламжагүйгөөр манай хүдэлмэри һайнаар ябахагүй гэжэ бидэ һайн ойлгонобди. Һара бүри түсэб табигдаад, парткомой заседаниин дээрэ баталагдадаг. Хүдөө нютагта эхэнэрнүүдэй советэй хамааралсахагүй асуудал олохогүйт.

дээрэ дурсагдаһан асуудалнуудые шиидхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаададаг һэн тула колхозой парткомой эгээл һайн туһалагшань болонхой. Нэгэ иимэ баримта хөөрэһүү. 1962—1963 онуудта Заган тосхондо Симон гэжэ нэрэтэй поп зоной дунда бурхан шажанай номнол тараалгаяа улам шангадхажа эхилһэн юм. Тиихэдэнь колхозой эхэнэрнүүдэй совет тосхоной үбгэд хүгшэд, гэрэй эзэн эхэнэрнүүдэй дунда шажанда эсэргүү темээр ойлгуулламжын хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулһан юм. Энээнэй ашаар тосхоной үбгэд хүгшэд өөһэдынгөө һайн дураар һүмэеэ хаажархиһан байна. Тингээд һүмын байһан гэртэ тэрэ дары культбаза нээгдээ бэлэй.

Урдань колхоздо гансал залуушуул кинодо ошодог байһан. Мүнөө үбгэд хүгшэд, үбгэ һамган хоёр суттаа кинодо ошодог болоо. Һүмын бии байхада үбгэ һамган хоёр кинодо нэгэтэшье ошодоггүй байһан. Тосхондохи үзэл сурталай талаар болоһон энэ хубилалтада эхэнэрнүүдэй советэй оруулһан хубита илангаяа ехэ байха.

Эхэнэрнүүд, илангаяа басагад оньһон техникэ шудалагты гэһэн үүсхэлэй аймаг соо дэлгэрхэдэнь, советэй гэшүүд тосхонойнгоо зоной дунда эмхидхэлэй болон ойлгууламжын хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулжа эхилһэн. Мүнөө Шэнэ-Заган, Хуушан-Заган тосхонуудһаа 80 гаран эхэнэрнүүд оньһон техникэ шудалхамнай гэжэ мэдүүлээд байна.

Б. ЖАМБАЛОВ.

ТҮСЭБӨӨ УРИДШАЛАН ДҮҮРГЭБЭ

Буряадай республикадахи «Союзпечать» агентствын коллективэйхид В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн һайндэртэ зорюулагдаһан социалис мүрысөөндэ оролсоод, худалдаа наймаанай болон хэблэл захиулха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоо уридшалан дүүргэбэ.

Гадна энэ түсэбэй дүүргэлтэдэ коммунис ажалай ударнигууд М. Ф. Шибико, Н. И. Зубкова, Л. А. Калаганская гэгшэдэй хубита яһала бии. Юуб гэхэдэ, эдэнэр ажалшадай дунда газетэ, журнал худалдаха һара бүриингөө даабариие ходоодоо дүүргэдэг заншалтай юм.

Харин мүнөө тус коллективэйхид жэлэйнгээ даабариие болзорһоо урид дүүргэһэнээрээ һанагаа амарангүй, бүри оролдосотой шударгыгаар ажаллажа байнхай.

Н. ХАЗАГАЕВ.

НЮТАГ НЮТАГАЙ ҺОНИН

ЭДИР МАТЕМАТИГУУДАЙ ДЕКАДА

Ойрын үдэрнүүдтэ Хэжэнгын аймагай Чисаанын дунда һургуулиин классуудай дунда арбан үдэрэй турша соо эдир математигуудай декада үнгэргэгдэхэнь. Энэ мүрысөөн үнинэй багша Елена Доржиевнагай хүтэлбэри доро тусхай түсэбөөр эмхидхэгдэжэ, математикын орёо нарин эрдэмдэ һурагшадай хэр бэлигтэйе элирүүлэн тодоруулха зорилготой юм. Тэрэшэлэн декадада хабаадагшадай ном дэбтэртээ, хэшээлдээ ямараар хандадагые хараадаа абаха, бодолгонуудые зохёолгохо байна. Гадна энэ мүрысөөн һургуулида математика заадаг багшанарай ажалда нилээдгүй туһатай байхаар хүлеэгдэнэ.

Декадын түгэсхэлдэ онсо шалгаржа түрүү һуури эзэлһэн классуудта, һурагшадта дурасхаалай бэлэгүүд, дипломууд барюулагдаха байна.

Д. ДАМБАЕВ.

БИБЛИОТЕКЭТЭЙ БОЛОБО

ТҮНХЭН. Һаяшаг Туранай совхозой түб—Хужартын хүдөөгэй клубай дэргэдэ шэнэ библиотекэ нээгдэбэ. Эндэхи уншалгын зал нэгэ доро 20—30 хүнэй һууха багтаамжатай. Мүн тиихэдэ түс библиотекын түхеэрэлгэнүүд гоё һайханаар бүтээгдэһэн тула уншагшадай анхарал ехэтэ татана. Иигэжэ совхозой хүдэлмэришэд сүлөөтэй сагаа хүхюунээр үнгэргэхэ үшөө нэгэ гуламтатай болобод.

Н. НАМСАРАЕВ.

ДАРИМА

(НАЙРУУЛГА)

Аймагта хүдэлжэ эхилһээр оройдоол гурба-һара болоод ябаа һэм. Аймгүйсэдкомой даалгабаряар үнинэй суутай совхоздо социалис мүрысөөнэй ябаса шалгаха даабаритай гараһан аад, бусаха замдаа ябагадашабаб.

Дүү басаганайнгаа дэбтэрнүүдээ хэдэг хабтаһые һугадаа хабшуулаихай, харгын хажууда зогсожо байхадаа, ерэһэн хэрэгээ жэншэдгүй дүүргэбэ бэзэб гэжэ бодомжолхо хүм.

Совхозой контородо гурбан үдэр удаа дараа һуужа, һүнэй һаам, үбһэнэй абтаса тухай мэдээнүүдые суглуулааб, мүрысөөнэй дүн хэр зэргэ саг соогоо гаргагдадаг байнаб, тэндэ эмхидхэлэй хүдэлмэри ямараар ябуулагданаб — эдээн тухай аймгүйсэдкомдо элидхэжэ, хэмжээ абхуулха ёһотой бишуүб. Тиимэһээ хананхатай, оролдожо хүдэлһэн гээшэм яаха аргагүй. Энээхэн элидхэлһээ саашанхи хүби заяамни ехэхэн дулдыдаха байна. Шадаал һаа аймагай захиргаанай газарта бүхэхэнөөр лэ һууха байнаб.

Эдэ бүгэдэн тухай бодомжолхо бүреэ яараха хүм. Теэд машинанууд яашье ябажа үгэнэгүй. Зарим нэгэниинь тогтонгүй арилшана. Тэдэнэй шоферынуудые харахын ехээр хараанаб.

Иигэжэ уур сухалдаа үлеэһэн сууха болоод байтарни, нэгэ хүнгэн машина бултайба гээшэ. Би тэрэнние амадан, дансатай хабтаһаараа даллажа ябаад гүйбэб. Машинын ябадалаа аалидуулаадхихада: «Аhаа, тугаарай тэдэ машинануудта һула гараа бэшэ, харин энэ хабтаһаяа үргэхэгүй алдаалби. Нимэл даа, эдэ жолоошод... Энэниин ноён хүн лэ гэжэ һанаа...» — гэжэ шэбшэһээр дүтэлхэдэмни:

— Түргөөр һуу! — гэһэн гангараан дуулдаба.

Одоол мүнөө би хажуудаа урданайнгаа танилые обёоржорхибоб. Сүт һургуулида ябадаг байхаһаа хойшо уулзаа, харалсаагүй байһан тула ехэл хүхилдэбэбди.

— Зай, иихэдээ шимни хаанаһаа ябана гээшэбши? — гэжэ тэрэ сүлөө ороходоо асууба.

— Албанай хэрэгээр совхоз ошоод бусажа ябанаб! — гэжэ бардамшагаар дуугараад, зузаахан хабтаһаа зааха хүм.

— Һүү, тиихэдээ шимни ноён болоожо ябана гүш?

Тиимэшье гээшэ гү... Аймагта... — гэхэдэмни тэрэ һонирхобо:

— Харил юун хүн ааб гэжэл тухайлаа һэм... Тиихэдээ манай колхоз ошоо ха юмши. Тэрэ отделенидэмнай хүрөө гүш?

— Үгы, аргамни болоогүй, контородо һуугааб.

— Ээ, тиихэдээ зоноор уулзаагүй гээшэ гүш?

— Даабаримни тиимэ бэшэ байгаа! — гэжэрхихэ мүртөө энэмни яагаа удхатайхан асуудал табибаб даа гэжэ һанаадхиха хүм. Тиихэ зуурам танил жолоошомни:

— Ерэһэн лэ найдалгатанууд манай отделени хүрэнгүй бусадаггүй. — гэбэ.

— Юугээр һонирходог байтаа гээшэб? гэжэ гайхахадамни, тэрэ ойр зуурхана абяагүй ябаһан аад:

— Тиимэ ха юм, — гэбэ. — Нэгэ урагшаа һанаатай хүнэй бии болохолоор тэрэнние алгадахагүй...

— Бэрхэ малшан гү?

— Бэшэ даа, клубые даагша Даримадал айлшалха дуратай агша!

Тэрэнэй эдэ үгэнүүдые хэлээд, бага урматайханаар миһэрээдхихэдэ:

— Шиньe баһал тэрэ басаганда айлшадай ерэхэдэ баяртай алтайш? — гэбэб.

— Муугаар бү һэжэглэ! Тэрэшни, нүхэр, гайтайл һонин басаган байгаа юм! — гээд хөөрэжэ эхилбэ. — Үнгэрэгшэ хабар нютагтамнай бии болоо һэн. Мойһон харахан нюдэтэй, зэлдэр зулгы зантай, һөөлэхэн лэ зохид басаган үзэгдөө һэн даа. Нарин юбкэтэй, нюур амаа будаһан... Моднишал ха юм даа. Юушье бираха аад, иишэ ерээ юмши даа, тэрэл городойнгоо гудамжал шэмэглээд ябаха байгаа гэлсээшье һэмди. Теэд үнөөхимнай зоримгой байгаал. Урдань Маша абгай клубые даадаг байхадаа, хүн зониие дүтэлүүлдэггүй юм һэн. «Тооһо бү хүдэлгэты, ном, гажаад бү үригты, юрэдөө эндэ бү үйрэгты! — гэжэ биднние дүтэлүүлхэшьегүй. Тэрэнэй һүүлээр энэ Даримада адли баһа нэгэ модница городһоо эльгээгдээ һэн. Элдэб танигдахагүй хүгжэм табижархёод лэ наяргажа, элдэб эсээр хатаржа, хотиржо байдаг юм һэн. Нэгэтэ нютагаймнай тракторист хүбүүндэ урагдуулһанһаа хойшо ажалаа мартаа агша болэй. Даримые баһал иимэ байха юм бэзэ гэһэмнай, нүхэр, юумын ондоогоор эхилээ гээшэ. Клубаа сагаадаад угаагаа, галынь түлеэ, библиотекэ нээгээ. Үдэшэ бүри кино, танца, бүгэдын наадан... Юрэдөө бидэ сүлөөгүйшүүлшье мэгдэжэ нюур гараа угаагаад, олоной газар руу хатаралдадаг болобобди. Мүнөө клубгүйгөөр байжа шадахаа болинхой агшалди. Харин Дарима...

Иигэжэ хэлээд, тэрэ нэгэ юрэ бусa ондоохоноор дороһоо һанаа алдаба. Тиигээд хөөрэхэ гэһэн дуранда аргагүй абтаһан янзатай үргэлжэлүүлнэ:

— Тэрэ хабар би тракторта ябадаг байгааб. Барилгын түлэг үедэ нэгэ үдэшэлэнниэг загуун дээрэм Дарима харагдаба гэшэл даа. Ехэ гайхабаб, харахадамни сэхэ намда зориһон янзатай. Тракторaa байлгахатаам адли, тэрэш намда нэгэ адха үнгэтэ сэсэгүүдые (тэдэнние урид клуб соонь ургажа байхыень хараһан байгааб) барюулжа, нэгэ газетэ һарбайба. «Үншаад бэшэ нүхэдтөө үгөөрэй, бү хая, энэниие һонин гээшэ, һонин зоной дунда тараха ёһотой», — гээ һэн. Тиигээд: «Коля Бусовиков 38 га таряад ябана, Жамсашье түрүүшүүлэй зэргэдэ. Харин шинии хэрэг муул даа!» — гэбэ. Харюу хэлэжэ үрдеэдүй байтарни ябашоо һэн. Ошожо ошожо энэ басаганда хороо малтуулха саг хүрэбэ бы гэжэ гэнтэл бодобо хаб, нэгэ мэдэхэдээ сеялшигүүдээ суглуулһан, хараажа байгааб. Нэрээ бү хухараял гэжэ хэлээб!

Иигэжэ хөөрэн ябахадаа, энэ нүхэрни мүнөөшье тэрээхэн охиндоо абтаһан янзатай:

— Эх, тэндэһээл минишни хүби заяанда ехэ хубилалта болоһон юм, — гэжэ хөөрэбэ. — Тэрэнэй һүүлээр нэгэтэ үдын эдеэнэй забһарлалгын үедэ Дарима ерэбэ. Тэрэ мэдээ асарһан байгаа. Мүрысөөнэй дүн гаргагдаа, тиигээд: «Энээхэн хүбүүнэйтнай агрегат түрүүлжэ гараба!» — гэжэ намайе ехэл урматайгаар, нам руу нэгэ һонёор харан, хэлээ гээшэ. Бишни басагадые үзэһэн хүн ха юмбиб даа. Теэд тэрээхэн харасаһаань... зосоомни ехэл ондоо болошоо агша...

Нээрээшье жолоошо нүхэрни мунинхашаг лэ эрэ юм һэн. Иимэ хатуу хүниие хайлуулжархиха ямархан тиимэ эльбэтэй дангина байгаа гээшэб гэжэ бишье һонирхобоб.

Машинамнай талын зүргэ харгыгаар шурьюулһан зандаа. Теэд юундэб даа һөөргөө бусаха дурамни хүрэжэ захалба.

— Юундэ абяагүй болошобош? — гээд нүхэрни гэнтэ асууба.

— Хари, бишни нээрээш дүтуухан бусаба бэшэ гүб гэжэ һанажа ябанаб. — гэбэб. Тиихэ зуураа түргэхэн хэлэбэб:

— Байлгалши, буухамни. Һөөргөө бусахам!

— Оо, тиимэл ха һэн. Хэлээ һэм шүүб. Аймагһаа ерэһэн найдалгата бүхэн Даримтай уулзангүй бусадаггүй гэжэ. Уулза. Тиигээгүйдөө ноён болохогүйш!

Иигэжэ хэлээд, тэрэ машинаяа байлгаба.

Би һөөргөө бусажа ябахадаа суутай совхозой конторо соо тоо бүридхэжэ, гурбан хоногоо хаяһанаа халаглаха хүм. Даримтай, тэрэнэй нүхэдтэй уулзажа, яажа мүрысөө үнгэргэдэгыень һонирхохол байгаа ха юмбиб.

Бишье гүйхэ тооной алхабаб. Юундэб даа яараха хүм. Жолоошо нүхэртөө адли хуби заяандаа нэгэл һэлгэлтын болохые тааһан шэнгиб.

А. СЕРЕБРЯКОВ.

○

ЕРЭЭДҮЙН МЭРГЭЖЭЛТЭД

Улаан-Үдын механико-технологическа техникум тогтоһоор 11 жэл болоожо байна. Энэ техникум Зүүн Сибириин, Алас-Дурнын мяханай, һүнэй промышленностиин мэргэжэлтэдые һургадаг юм. Энэ техникумэй эмхидхэгдэһээр 900 гаран залуу мэргэжэлтэд холын хото городуудта эльгээгдээ. Мүнөө техникум үдэр ерэхэ бүри үргэдхэгдэжэ, хүгжэжэ байнхай. Зураг дээрэ: техникумэй студентнэр багша Дмитрий Николаевич Боконевой хүтэлбэри доро хэшээл гаража байна.

Н. ЕФИМОВЭЙ фото.

○

ҺАЙНААР БЭЛ...

Улаан-Үдын Советска ... ажалшадай депутадуудай ... гүйсэдхэхэ комитет 1970 ... Совет орон дотор үнгэ... хүн зоной тоо бүридхалгы... хэлэй хүдэлмэриие эмхи... ябуулна. депутадуудай ... түрүүлэгшэнэртэй тусхай ... үнгэргөө. Эндэ хабаа... ниитын эдэбхитэд һүнг... гаа округуудые, участогуу... баарилан абажа, гэрнүү... мернуудые, гэрэй дэбтэр... һуугшадай прописка шал...

Тэрээнһээ гадна деп... ниитын харалга үнгэр... хажуугаар һунгагша... эрилтые хангаха талаар ... гүй хүдэлмэри ябууна. ... элэнэр һаядаа һунгагша... захяа хэр дүүргэжэ бай... хайгаа тоосохо болоно.

Д. КОЛМА...

АНХА ТҮРҮҮШЫН...

ДЭЭДЭ-ҮДЭ хото (мүнөөнэй Улаан-Үдэ) 1908 ондо анха түрүүшынхээ электрын гэрэлтэй болоһон юм. Энээн тухай Буряадай гүрэнэй архивта бии байһан документнүүд элеэр гэршэлдэг. Электрын гэрэл гаргаха түрүүшын станциие Дээдэ-Үдын хоёрдохи гильдиин купец И. Н. Нестеров гэгшэ тус хотын управын зүбшөөрэлөөр 1906 ондо Үдэ голой адагтахи Набережна гудамжада барижа эхилһэн байна.

Хоёр жэл үнгэрөөд байхада, 1908 ондо, барилга түхеэрэлгэнь дүүрэжэ, тус станциие «Забайкалиин Дээдэ-Үдэдэхи түрүүшын электрын гэрэлэй станци» гэһэн үмсын компаниин фирмын нэрээр ашаглалгада оруулһан түүхэтэй.

Электрын гэрэлэй станциин эзэд городой управа хоёрой хоорондоо баталһан договор соо иимэ зүйлнүүд бэшэгдэһэн: «Дээдэ-Үдын гудамжа гэрэлтүүлгэдэ түрүүшын арбан жэлэй турша соо тус бүри 1200 ваттын дүрбэн фонарь табиха. Эдэнь жэлдээ 2400 часай туршада гэрэл үгэхэ. Арбан жэл үнгэрһэнэй удаа үшөө дүрбэн фонарь нэмэжэ, үйлэдүүдые гэрэлтүүлхэ. Һарын гэрэлтэй һүни гудамжада электрын гал носоогдохогүй».

1923 ондо Буряадай АССР-эй байгуулагдахада, тэрэ хубиин электростанци гүрэнэй мэдэлдэ абтажа, саашадань үргэдхэн, республикын электрын элшэ хүсэнэй бааза бии болгохо асуудал табигдаһан. Республикын Министрнүүдэй Совет шэнэ электростанци бариха тухай тогтоол 1928 ондо абаһан байна. Теэд электростанциин түрүүшын ээлжээнэй барилгые 1931 ондо эхилхэ аргатай болоһон юм.

1933 оной март һарада Улаан-Үдын электростанциин түрүүшын ээлжээнэй барилга дүүрэжэ, ашаглалгада үгтэхөөр бэлэн болоһон тухай БурЦИК-эй IV сесси дээрэ барилгашад омог баяртайгаар элидхэһэн юм. Энэнь Буряадай республикын тогтоһоор 10 ... ойдо зорюулагдаһан ажал... ехэ бэлэг байгаа.

Тэрэ үесын барилгашадта ... хүндэ байдал олон ушардаг ... гаа. Техникын түхеэрэлгэ, ... гын материал, зэр зэмсэг хо... дуталдадаг һэн.

Улаан-Үдын ТЭЦ ашаглал... үгтэһөөр 35 жэл үнгэрөө. Мү... Улаан-Үдэ, мүн республикы... олохон аймагууд түрүүшын ... жэл соо бодхоогдоһон ТЭЦ... электрын элшэ хүсөөр ханга... на.

А. НЕЛЮБИНА,
Буряадай гүрэнэй архив... хүдэлмэрилэгшэ...

Чехословакиин коммунистнууд дэмжэнэ

ПРАГА. (ТАСС). Чехословакиин Коммунис партиин ЦК-гай ноябриин пленумэй дүнгүүд Чехословакиин олониитын гол анхаралда байһаар. Чехословакиин коммунистнуудай түбэй орган «Руде право» гэжэ газетэ орон доторнь болоожо байһан партийна эдэбхитэдэй суглаанууд тухай мэдээнүүдые толилно. КПЧ-гэй Урда-чешскэ обкомой Ческе-Будеевице хотодо зарлаһан, үйлэдбэри дээрэ хүдэлдэг эдэбхитэй коммунистнуудай суглаанай шиидхэбэри соо пленумэй резолюци партиин эхин эмхинүүдэй хүдэлмэриин гол шэглэл, партиин политикые бодото дээрэнь бэелүүлхэ тон зүб зам гэжэ хэлэгдэнэ. Социалис оронуудтай харилсаа холбоотойгоор интернационализмын гол ёһые үндэлэ болгон, манай общестын социалис замаар хүгжэхын түлөө тэмсэхэбди гэжэ шиидхэбэри соонь заагдана.

Пленумэй хүдэлмэриин дүнгүүдтэ зорюулагдан Дунда-чешскэ областиин үнинэй коммунистнуудай суглаан Прага хотодо болобо. Суглаан дээрэ үгэ хэлэгшэд пленумэй резолюциие һайшаагаад, олониитын дунда партиин ябуулдаг ойлгуулгамжын хүдэлмэри һайжаруулха тухай хэлэбэ.

Словакиин Тренчин хотодохи партиин районно комитедэй гэшүүд болон бусад партийна организацинууд КПЧ-гэй ЦК-гай пленумэй резолюциие дэмжэжэ байһан тухайдаа мэдүүлбэ.

Мезьер Азяар аяншалхань

БОНН. Бундесверэй генеральна инспектор Мезьер ноябриин 30-һаа декабриин 11 хүртэр Япон, Индонези, Тайландта албанай хэрэгээр аяншалха юм. ФРГ-гэй обороной министерствын пресс-бюллетениин мэдээсэһэнэй ёһоор, Мезьер эдэ оронуудай сэрэгэй ехэ тушаалтадтай хэлсээнүүдые хэхэ юм ха. Мезьер Индонезиин президент Сухартотай уулзахаар хараална.

АНГЛИ. Великобританидахи хүдөө ажахын гуримуудые буруушаажа байһан тухайгаа Лондоной ажалшад мэдүүлжэ, айхабтар ехэ демонстраци һаяхан хэбэ. Энэ демонстрацида Англиин холын булан хизаарнуудай ажалшад хабаадалсаа. Зураг дээрэ: салин хүлһэ дээшэлүүлхэ эрилтэ табиһан демонстрантнууд.

ТАСС-ай фото.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО — ХИЛЫН СААНАҺАА

Ниидэлгэнь урагшагүйдэбэ

ПАРИЖ. (ТАСС). Вумера гэжэ (Урда Австрали) ракетэнүүдые тэгэдэг полигонһоо туршалгын хэмэл одонтой хамта «Европа-I Ф-7» гэжэ гурбан шататай ракетэ замбуулин руу табигдаа. Замбуулинай ракетэнүүдые бүтээдэг ба табидаг Европейскэ эмхиин (ЕЛДО) мэдээсэһэнэй ёһоор, ФРГ-дэ балдагдаһан ракетын гурбадахи шатын зэмдэгтэй болоһонһоо шалтагаалан, ракетэнь хэмэл одоёо хараалагдаһан замбуулинай замда гаргажа шадаагүй.

Малиин радиогой мэдээсэл

БАМАКО. (ТАСС). Малиин радиогой мэдээсэһэнэй ёһоор, ноябриин 19 хүртэр Малида үлэһэн политическэ нэгэл партиин — Суданай Союз-Рда гэдэг партиин бүхы хүтэлбэрилхы органуудые тарааха тухай шиидхэбэри Малиин национальна сулөөрэлгын сэрэгэй комитет (ВКНО) ноябриин 27-ной заседани дээрэ баталан абаба.

ДРВ-гэй МИД-эй мэдүүл...

ХАНОЙ. (ТАСС). ДРВ-гэй харьяата Куангбинь провинциие США-гай авиациин бомбодожо байһыень, мүн демилитаризованно зонын урда хубида Америкын Холбоото Штадуудай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хэжэ байһан гэмтэ ябуулгануудые буруушааһан мэдүүлгэ Вьетнамай Демократическа Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ ноябриин 30-да тунхаглаба. Американ самолёдууд Куангбинь провинциин Линь, Баонинь, Хиенинь гэжэ тосхонуудые ноябриин 27-до бомбодоо гэжэ Вьетнамай информационно агентствын дамжуулһан мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Демилитаризованно зонын урда хубидахи районуудта американ арми ноябриин 25—26-да хэ... «мүрдэлгын хэмжээнүүдые» тэрэ байлдаанай үедэ олон хү... лаа, гарза хохидол ушаруула...

Вьетнамай Демократическ... публикада, вьетнам арадта ... дайн сэрэгээ үргэлжэлүүлхэ... дэлхэй дээрэхи түрүү үзэл ... олониитые, мүн Холбоото Ш... тахи түрүү үзэл бодолтой хү... үһэринэ. Вьетнамай Демокра... Республикын правительство ... гай гэмтэ ябуулгануудые эрш... буруушаана, американецуу... ябуулдаг гэмтэ ябуулгануу... түлөө харюусахал байха гээд ... гэ соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Ромеш Чандрын мэдүүлгэ

ДЕЛИ. (ТАСС). НАТО-гой, империализмын ба дайн журөөдэлэг хүсэнүүдэй зүгһөө эзэрхэг түримхэй ябуулгын журөөдэлгэжэ байха үедэ эб найрамдалай түлөө хүдэлөөн ябуулгаяа хаа хаанагүй үргэдхэхэ, бэхижүүлхэ ёһотой,— гэжэ Эб найрамдал Бүхэдэлхэйн Соведэй генеральна секретарь Ромеш Чандра пресс-конференци дээрэ мэдүүлбэ.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Совет эб найрамдал хамгаалха дэлисэ ехэтэй программа бэлдээд, т... бэелүүлхын тула дайнда эсэ... тэмсэдэг бүхы хүнүүдые али... аргаар дэмжэхыень уряална ... рэ хэлээ.

Империализмын эзэрхэг т... ябуулгада эсэргүү вьетнам... тэмсэлые дэмжэхэ уласхо... конференци Стокгольмдо де... 13-һаа 15 хүртэр үнгэргэхэ... раалагдаа гэжэ Ромеш Чандра ... сэбэ.

Хитадта болоожо байһан үйлэ хэрэгүүд

Түбэдэй сэрэгэй округой коммюнике «Түбэдтэхи үймөөн номгоруулга тухай» гэжэ типографида хэблэһэн тексттэй листовконууд Пекинэй үйлсэнүүдтэ олоор нааглаа. Түрүүлэгшэ Мао, тэрэнэй орлогшо Линь Бяо гэгшэдэй толгойлһон штабта эсэргүү шэнэ хараа баримталагшадые бута сохиһон тухай эндэ мэдээсэгдэнэ. Энэ хүдэлөөндэ хабаадаһанай түлөө арестовалагдаһан (зуу үлүүтэй) хүнүүдэй список коммюнике соо үгтэнхэй. «Маодо эсэргүү замаар ошоһон» Түбэдэй автономито районой КПК-гай комитедэй секретарьнар байһан Чжоу Жень-Шань, Ван Цимэй гэгшэд тэдэнэй тоодо оролсоно.

Түбэдтэ болоожо байһан шанга тулалдаанууд тухай, гурба һарын саада тээ Һасада эмхидхэгдэһэн Түбэдэй ревкомые зэбсэгтэ отрядуудай тобтолһон тухай харинн хэблэл урдатэнь мэдээсээ бэлэй.

Түбэдтэ ажаһуудаг хүн зон Мао Цзэ-дунай шэнэ хуулида эсэргүүсэн тэмсэгшэдые дэмжээ гээд эдэ мэдээсэлнүүд соонь тэмдэглэгдээ һэн.

Гүрэнэй засагай органуудай ба партийна комитедүүдэй орондо промышленна предприятинууд дээрэ, хүдөө нютагуудта «ревкомуудые» бии болгохо үеэр Хитадай мүнөөнэй хүтэлбэрилэгшэдтэ дайралдадаг «горитой бэрхэшээлнүүд» тухай Хитадай хэблэл һаянай ходо шахуу дурдадаг болоо. Фучжоу провинциин уездүүдэй «ревкомуудай» зургаанууды эмхидхэхэ үеэр тулалдаанууд болоо. Энэ ушарта «граждан дайн үүсхэхэ хүсэлэнтэй» Лю Шао-циин агентнүүдые газетэнүүд гэмнэһэн байна.

* * *

Хорин жэлэй саада тээ Мао Цзэ-дунай хэлэһэн үгые Хитадай газетэнүүд толилбо. Энэнь 1919 оной мартда болоһон КПК-гай ЦК-гай хоёрдохи пленум дээрэ хэһэн элидхэл болоно. Хитадта арадай засагай илалта түйлахаһаа урид зарлагдаһан пленум арадай демократическа байгуулалта эмхидхэхэ, социализм байгуулхын түлөө тэмсэхэ зорилго партида хараалһан байгаа. Ангиин тэмсэлэй шангалаха байһан тухай Мао Цзэ-дунай тус элидхэл соонь хэлэгдээ һэн.

Мүнөө тэрэ элидхэлынь «агуухэ жолоодогшын» эгээл шэнэ заабари гээд тайлбарилагдана. Энэ элидхэл хоёрдохёо толилһон ушарые «амаршалһан» митингнууд бүхы орон дотор үнгэргэгдөө. Иимэ шууяан мэтэ истнүүдтэ юундэ хэрэгтэй болообо? Энэ элидхэл «урагша» һүйдхэлнэ Лю Шао-циһэ эсэслэн харюугаа абаха хэрэгтэ тон ехэ удха шанартай гэжэ түбэй газетэнүүдэй ба «Хунци» гэжэ журналай нэгэн доро толилогдоһон түрүү бэшэг соо заагдана.

Лю Шао-ци ба тэрэнэй тала баригшад партида ороһоһоо холо урид, тобшолон хэлэбэл, революциин илаһаа урид, «империализмын ба Чан Кай-шиин агентнүүд» байгаа гэжэ маоистска пропаганда мүнөө тайлбарилхые оролдоно. Гэбэшье олон жэлэй туршада «Маогой дүтын соратник» гэжэ нэрлэгдэдэг бай... Шао-ци империализмын аге... гаа гээд хитад арадта, ком... нуудта этигүүлхэнь бэлэн хэ... ха юм. Мао Цзэ-дун өөрөө Л... циие эгээл харюусалгата т... нуудта дэбжүүлдэг байгаа гэ... талта һайн мэдээжэ. 1959 он... дэбжэлтын» ба «арадай к... нуудай» урагшагүйдэһэнэй һ... гүрэнэй хэрэгүүдтэ Мао Цз... ёһын тэдысэ хабаадангүй бай... Пекиндэ тиихэдэ хэлсэдэгэй ... шабар шабха сооһоо тэргэ г... тула КНР-эй түрүүлэгшын ... лые имагтал Лю Шао-ци даа... ха болоһон байгаа.

КПК-гай түүхые хазага... гайлбарилхын тула тэрэ үеын... Мао Цзэ-дун, Лю Шао-ци г... хоёр ондоо хараа шугамууда... сэлэй түүхэ гэжэ харуулха һ... гэйтээр Мао Цзэ-дунай бү... хуушан элидхэлыень өөрын... нагаада хэрэглэнэ бшуу.

Засаг гартаа абахаһаа ур... гиин хараа шугамуудые мүн... ажабайдалтай юрэл холбохо... лой хубисхал гэдэгые зү... Хитадай Коммунис партиие ... уседхахаа һанаа, Мао Цзэ-дун... гэй сэрэгэй-бюрократическа ... ра тогтооһонһоо сагааруулхы... Мао Цзэ-дунай хуушан элид... рэглэн шапалдаһаниинь эли...

(ТА...

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕ...

„ПРАВДА БУРЯТИИ" МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан социалис мүрысөөнэй Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэржэ байһан тухай статья. Үбэлэй үедэ элбэг миха абахын түлөө гэһэн гарчаг доро информацинууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Партийна пропагандын гуламта» гэһэн В. Заикинагай статья. «Арадай зөөридэ зэн ёһоор хандаха» гэһэн Н. Полоновой статья. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда: хүүгэдэй уран зохёол зүбшэхэ асуудалаар республиканска конференциин материал. «Зонд-6» станци һара Газарай зураг буулгаба» гэһэн ТАСС-ай материал.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: хилын саанаһаа абтаһан мэдээсэлнүүд.

Сагай уларил

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай бага зэргэ үүлэтэйшэг байха. Ахын ба Түнхэнэй аймагуудта саһан орохо, бусад нютагуудта саһан орохогүй. Хойто аймагуудта 32—37, урда аймагуудта 23—28, Байгал шадарай аймагуудта 18—23, Улаан-Үдэдэ һүниндөө 32—34, үдэрынь 24—26 градус хүйтэн байха.

Манай адрес, телефонуу...

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-... приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редактора—62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—66-... отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-... 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленности... строительства—61-35, советского строительства и быта—69-... культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, ...формации—34-05, общественная приёмная—56-62, машин... бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Со...те Министров БурАССР.

Н-02626. Зак. № 117...